

dečka najlepši up je, da postane enkrat krepak, učen mož, da razvije vse telesne in duševne moči, in to je tudi njegov naravni namen. Taka je s celim narodom: mi upamo v lepšo bodočnost, mi upamo, da bomo razvili krasne cvete junaške slave, znanosti in umetnosti, to nam veli naše srce, in Göthe nekje pravi: „des Herzens Drang ist Pflicht.“ Mi upamo, da bomo kedaj zavzimali slavno mesto med narodi tega sveta; in če tega upanja ni, kaj ima potem rodoljub in domoljub še upati?

To rodoljubje, to domoljubje, to poželjenje srca, to upanje na našo bodočnost — to ni nič nenaravnega, to je klic srca, to je naravni zakon, in narava je delo božje, toraj bi delali mi le proti volji božji, ako ne bi branili svoje domovine, svoje narodnosti do slednjega zdihljeja. Ne razumemo toraj, kaj hočejo nekateri katoliški listi, ki govorijo o „paganski narodnosti“. Ako bi „narodnost“ v božjih očeh kaj „paganskega“ bila, ne bi bil Bog vstvaril toliko različnih narodov, in ne bi jim bil dal toliko jezikov in drugih posebnosti. On ni vstvaril samih smerek, ampak tudi hraste, jelše, lipe itd. in pusti vsako rastlino po svoje rasti in cveteti in sad donášati. Tako je tudi naravni, toraj božji zakon, da so različni narodi, da po svoje rastejo in cvetó; vsaki živali je dal orožje, da se brani in svojo različnost, svojo sorto ohrani in množi; narodom pa je položil čut domoljubja v srce, kateri jih naganja, da svojo domovino, svojo narodnost in svoje posebnosti branijo.

Ni resnica, da je ideja „narodnosti“ nova. Cir je osvobodil svoje rojake Perzijane pod zastavo „narodnosti“; Mojzes je povzdignil v Egiptu na božje povelje zastavo narodnosti, in je Jude iz sovražne jim dežele peljal; Grki so se sijajno vbrani Perzijanov pod praporom narodnosti itd.

Res je, da ima krščanska vera namen, združiti vse narode v medsebojni ljubezni, pa o tem ni nikjer govora v sv. pismu, da morajo vsi narodi en jezik govoriti. Bog je dal aposteljnóm dar, da so zamogli v vseh jezikih govoriti; a njemu, ki je vsegamogočen, bi bilo lahko storiti, da bi vsi narodi en jezik govorili, da bi jim bili aposteljni lahko v tem jeziku pridigovali; pa on tega ni storil, ampak pustil je aposteljne v vseh jezikih govoriti, ker hoče, da je več različnih narodov. Da so to katoliški duhovni že davno pred nami spoznali, se vidi po tem, ker so bili ravno duhovniki v vseh deželah najiskrenejši rodoljubi; nam vsem je še v spominu pater Haspinger, ki je peljal svoje Tirolce proti ošabnim tujcem; slavni škof Talleirand je bil iskren francoski rodoljub. Če pogledamo v sedanjost, kdo je prvi rodoljub Hrvaški, če ni škof Strossmajer? Iskren rodoljub je Česki škof Jirsik, in da navedemo še en izgled, slovenski škof Slomšek je zvezda naših škofov, on je bil pravi rodoljub; Rusko, Česko, Hrvaško, Rusinsko, Slovaško duhovstvo je skozi in skozi narodno; pri Slovaki in Rusinih je duhovstvo skoraj edini stebel, ki narod po konci drži — upamo, da slovensko duhovstvo, ki se je dozdej v tem tako odlikovalo, tudi zanaprej ne bo zaostalo. Naj ne poslušatistih, ki govorijo o „paganski“ narodnosti, ampak naj sprevidi iz izgledov, ki smo jih zgoraj navedli, da so bili najboljši duhovniki vedno tudi najboljši domoljubi; naj pozabi psovke, ki jih je moralo v zadnjih časih pretrpeti tudi od slovenske strani, ki je pa zdaj svojo zmoto spoznala, naj pomisli, da je njegova sveta dolžnost, storiti to, kar mu srca velevalo, in braniti domovino, katero kruti sovražnik pogaziti hoče. Pa tudi vsem posvetnim domoljubom, kateri nam zaupajo, kličemo: važen je trenutek, zdramite se, dokler je še čas! Pustimo osobnosti na strani in služimo domovini z vsemi močmi!

(Kon. prih.)

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

III.

Ponarejeni bankovci.

V trgu N. na Avstrijskem sta bila dva soseda, kakoršnih se malo nahaja. Sovraštvo med njima je bilo namreč tako strašno, tako globoko vtemeljeno, da je veljal v celi okolici za največje sovraštvo izrek: „Sovražita se kakor Jonas in Linar.“

Jonas, trgovec z lesom, ni bil v deželi rojen, marveč prišel je iz tujega. Kakor njegovo ime kaže, bil je žid (jud) po rodu, ki se je pa dal pozneje krstiti. Zdej je veljal za premožnega trgovca, bil oženjen in imel troje otrok od 2 do 7 let.

Linar je bil po očetu podedoval lepo posestvo in obrtnijo, bil je strojar. Tudi on je bil oženjen in imel je čvetero otrok od 1 do 8 let starih.

Jonas je bil zelo ošaben mož, pa pri ljudéh nič kaj priljubljen; kdor je mogel, mu je šel iz poti, le krčmar in učitelj sta mu bila vsaj na videz prijatelja in sta večkrat k njemu zahajala. Gospa Jonasova je bila, čeravno še precej brhke prikazni, vendar neprijetnega obnašanja in enako možu zelo štemana. Zaničevala je vse druge gospé v trgu in nos prav visoko nosila, kedar je šla v šumeči svilnati obleki po trgu k gospej okrajni predstojnici ali pa se peljala k gospej baroninji Strel, mladi, a ošabni udovi, ki je imela kake pol ure od trga gradič in posestvo. Da gledé omike ni bila na posebno visoki stopinji, to se pač lahko sklepa že iz njenega obnašanja, kajti omikanec se nikoli surovo ne vede. Priljubljena tudi ona ni bila nikjer ko pri omenjenih dveh damah, ki pa ste bili tudi skoro vsem prebivalcem tuji.

Vsa drugačna bila je Linarjeva žena; prijetna, lahko rečem: prav krasna unanjest je bila pri njej združena z blažnostjo srca in izobraženostjo duhá; bila je tiste vrste žensk, ki se ti na prvi pogled prikupijo in katere, če dalje jih poznaš, bolj jih čislaš. V trgu je bila povsod zelo priljubljena, povsod so jo ljudje prijazno pozdravljali. Ravno tako čislan je bil njen mož, ki bi bil že lahko župan trga, ko bi se te časti ne bil na vso moč branil.

Sovraštvo med možema se je bilo vkoreninilo tudi v rodovini. Dasiravno sta Linar in njegova žena svojim otrokom strogo ukazala, naj hodijo sosedovim iz poti, je bil vendar vedno ravs in kavs med njimi; kajti še so Linarjevi otroci igrali se na vrtu, le z diljami od sosedovega ločenem, ni trajalo dolgo, že se je prijokal stareji fantič v vežo z bulo na glavi ali kje drugod, katero je dobil po kamnu iz sosedovega vrta sem zagnanem. Linarja je takrat vselej jeza zgrabila, a žena ga je pomirila in tako se je potolažil, a svojim otrokom ukazal igrati si na nasprotni strani vrta. Da bi ne mogli prestopiti te zapovedi, je naredil še posebno ograjo za nje, do katere so smeli iti, dalje ne.

Ko sem bil jaz prišel v ta kraj kot okrajni sodnijski pristav, je to sovraštvo med sosedoma dobilo nov net, kajti hujše ni moglo postati. Linar je imel precéj velikega pesa, ki je bil pa zelo krotak in zlasti otrokom priljubljen; zato so ga navadno po vrtu vlačili in ž njim vsake sorte reči uganjali. Zarad tega pesa je Jonas že Linarja pri sodniji tožil, češ, da je njegovim otrokom nevaren, pa ni nič opravil, ker je bilo sploh znano, da Fido še ni nikomur nič žalega storil, marveč

je bil krotak ko jagnje. Jonas je bil zato še bolj razkačen in žugal, da bo pesu zavdal ali ga na kak drug način iz poti spravil, na kar pa je Linar odgovoril: „Le! 300 gold. stane.“

Nekega dne so zopet Linarjevi otroci, kakor navadno, s pesom se igrali na vrtu. Kar nastane v obeh vrtilih krik, v katerega se meša pasje lajanje, pozneje tudi cvileči glas gospé Jonasove. Prebivalci obeh hiš tekó na vrt. Linar, ki je prvi, pride ravno, ko pes iz sosedovega vrta čez ograjo nazaj skoči; njegov štiriletni fantič leži na tleh po obrazu s krvijo zalit. Vsi drugi pa jokajo. Na unem vrtu pa cvili in kriči gospá Jonasova, kakor da bi jo drl, in njena dva starejša fanta jej čvrsto pomagata.

„Za božjo voljo, kaj je?“ kriči Linarjeva, ki je naglo za možem prišla, ko zagleda fantiča v krvi na tleh. Vzdigne ga in hiti ž njim v hišo, kjer se pokaže, da mu je na glavi koža prebita.

Unkraj ograje pa zadoni Jonasov nekoliko hripavi glas:

„Le čakaj, ti cigan, to mi boš drago plačal.“

Linar, ne vedoč, kaj se je zgodilo, gré v sobo gledat po fantu, katerega mati umiva, in praša starejšega, kaj je bilo. Od tega izvé, da je priletelo več kamnov iz sosedovega vrta, katerih eden je zadel brata na glavo, da je kar padel, drug pa Fidota, ki je potem zaletel se proti ograji, jo preskočil, potem pa, ko je začela gospá upiti, prišel zopet nazaj. Druzega ni vedel povedati fant.

Brž potem se pelje Jonasova kočija memo hiše, čez dobro uro pripelje se v njej nazaj zdravnik, ki gre v Jonasovo hišo. Linarju je vse to nerazumljivo.

Toda kmalu mu postane jasno. Drugi dan dobí povabilo k sodnji, kjer ga je Jonas zatožil, da je njegov pes njeno ženo oklal ter ostrašil tako, da je nevarno bolna. Spričevalo zdravnika je priterjevalo, da je bolezen nevarna.

Linar je bil potem obsojen plačati jej za bolečine 300 gold. (zahteval je Jonas nič manj ko 2000 gold.), zdravniku pa, ki je, dasiravno po nepotrebnem, obiskoval ženo Jonasovo poldrugi mesec vsaki dan po dvakrat, in zahteval za to 300 gld., — 30 gld., po vrhu pa še strgano obleko, katero je Jonas cenil nad 100 gold. Če bi bil Linar moral vse to plačati, bi mu bilo prav občutljivo. (Dal. prih.)

Naši dopisi.

Iz Dunaja 5. dec. — V državnem zboru se marsikaj govori o nadlogah revščine, katera se čedalje bolj širi po vseh krogih. Ustavoverci kličejo: „Vlada, pomagaj nam iz državne blagajnice!“ Možje naše stranke pa pravijo: „Državna blagajnica ni družega nič kakor davkarski denar. Ali hočete še več dolgov delati ali davke še huje napeti? Popustite, ustavoverci, sedanjo pogubno sistemo, in Avstrija bode se zopet izvila iz propada.“ — Moj namen ni v teh vrsticah politikovati, ampak bralcem našim povedati, da kamor koli na Dunaji pogledamo, je povsod revščina tolika, da je groza. Letošnje leto se bode še huje končalo, kakor bilo je lansko leto denarnega poloma! Kupčija, obrtnija, vse hira; denarja ni, štacune čakajo kupca, pa ga ni, fabrike odpuščajo delavce; zaslužka ni, magacini se čedalje bolj polnijo z žitom, pa tudi njim kupca manjka; o denarnih špekulacijah na borski molčim, — kajti ondi ne vidiš družega kot klaverne obraze. In tudi letošnja dobra letina nikakor ni v stanu zmanjšati nadlog, ki jih je vstvaril čas denarnega „švindelná“. Ker vero preganjajo liberalci, tudi golju-

fija, tatvina in nobeno nepoštenje ni več greh! Tako daleč smo jo prinesli — to je žetev tega, kar je ustavoverstvo sejalo!

Iz Trsta. — Za gotovo se pripoveduje, da pravil slovenskega narodnega društva, ki so ga tukajšnji rodoljubi, kakor naši bralci že vedó, nameravali osnovati, vlada ne bo potrdila. Čudno! misliti bi se smelo po takem, da lahoni Primorski smejo sigurnejše škiliti v dežele Viktorja Emanvela, kakor pa lojalen Slovenec braniti svojo narodnost.

V Gorici 5. dec. — Štev. 48 tukajšnjega „Glasa“ je v prepoved dejana zavoljo nekega dopisa „iz Solkana“, zadevajočega pogozdenje „Huma“, to je prostora poleg ceste držeče v Trnovski gozd in pa na Sv. Goro. Od vladnih oblastnij je bila došla Solkanskemu županstvu prepoved, da se ne smejo poleg omenjene ceste drva sekati itd. Dopis je izražoval razdraženje Solkancev zavoljo te stvari. — Govori se, da ima „Glas“ tudi privatno pravdo zaradi razžaljenja časti v nekem „Poslanem“ iz Černič. To je preveč dobrega za enkrat, sicer pa bode ta reklam listu znabití dobro došel za — novo leto. — Te dni je prišla v Seitz-ovi tiskarni na svetlo knjiga v italijanskem jeziku 488 strani debela v veliki smerki z naslovom „Gorica. Njene ustanove in njeno občinsko gospodarstvo od leta 1869—1871. V spomin ponudil svojim someščanom Aleksander pl. Claricini“ (bivši mestni župan). Te bukve so prav zanimive, ker obsegajo mnogo notic zadevajočih naše mesto in posnetik iz virov, ki niso vsem odprti. Tudi marsikaj slovenskih stvari se nahaja raztrošenih po tej knjigi. Več iz nje morebiti o drugi priliki. — Potrjena je deželna postava za Goriško, s katero je odločenih 28% doklade k izjavnim davkom, in sicer 16% za prave deželne potrebe, 12% pa za zemljišno-odvezni zalog. — Nova Majling-ova tiskarna ima veliko dela in je ustanovnikom svojim hvaležniša, ko na pr. „Narodna tiskarna“ v Ljubljani. — Somenj sv. Andreja je dež pokvaril. Sicer pa nimajo letni somenji po mestih več tiste važnosti, kakor nekdej; saj zdaj se vsak dan vse dobiva, razen živine, za katero so pa mesečni somenji zadostni; (pri nas vsak prvi in zadnji četrtek meseca). Dež pa je bil po Goriškem jako zaželen. Zmanjkalo je vode celó po takih vodnjakih, v katerih je o največi poletni suši ne zmanjka. Tudi še druga skrb je že ljudi mučila, da ne bodo imeli kje mleti! V mlinih na Soči in Ipavi je le po nekaj kamnov za silo mlelo; potoki že davno vode nimajo. — Nekaj časa potem, ko se je bila odprla železnica od Gorice proti Italiji, nehala je prevažanje ljudi in vozov z ladijo čez Sočo pod železničnim mostom. Pešci so hodili po železničnem mostu čez Sočo, — vozovi pa iz vseh krajev niže Gorice (proti jugu) so morali iti po dobro uro dolgem ovinku skoz mesto in čez Goriški most. Zdaj se je vsled pritožeb zopet ladija napravila in se gré lahko iz južnega dela mesta in iz južne in izhodne njega okolice na bližnico v Ločnik, Podgoro, v Karmin in kamor bodi drugam na desnem bregu Soče. — Ta teden so se pričele pri tukajšnji okrožni sodnji sodnijske obravnave s porotniki.

Slivnica na Štaj. P. — Ker se iz našega kraja nič kaj ne bere po časnikih, naj se jaz oglasim z letošnjo letino našo. Bila je srednja, sadja razun sliv bilo je obilo, rži in pšenice smo pridelali srednjo mero, koruze in ajde veliko, vina pa tudi le srednjo mero, ki je po nekaterih krajih dobro, po drugih pa slabo. Cena mu je tukaj okoli 80, 90, 95, 100 gold. in še čez.

Iz Notranjskega 30. listop. (Naše velike nadloge.) Stari ljudje se ne spominjajo tako slabe letine, kakoršna bila je lansko leto pri nas. Razun sená ni se pridelalo

nijev; v ponemčeni Prusiji ni genijev: Pomorjani (Pommern), Porusi (Provinz Preussen), kraji nekdanj slovenski, govorijo zdaj nemški, a pesnikov, genijev, lastnega duševnega življenja nimajo, Kopernik v Königsbergu je bil še rojen Poljak. Taki rodovi bastardi prevzamejo duševno življenje od tistih, ki so jih potujčili, a sami vstvariti ne morejo ničesar. Ali ni to žalostno?! Kdor bi to tajil, naj le premisli, kje so vsi veliki nemški geniji rojeni, in našel bo, da vsi tam, kjer je nemški živelj čist: Schiller, Rückert, Uhland (Schwaben), Göthe (Frankfurt), Friedrich II., Bismark (Brandenburg), Luther (Sachsen); v ponemčenih deželah, kakor Koroško, Štajarsko, Šlezko boš zastoj iskal genijalnih mož; te le prežvekujejo, kar so jim Nemci čiste krvi (Švabi in Saksonci) ustvarili. Te ponemčene dežele nimajo ne preteklosti, ne prihodnosti, kar se namreč duševnega življenja tiče, to je kazen božja, ker so se dale potujčiti!

Te in druge nezgode in britkosti nas čakajo, ako se damo ponemčiti. Ako pa se vbranim, ako ostanemo Slovani, kaže se nam vsa druga prihodnost: ves slavenski jug nam je odprt; do črnega in grškega morja prebivajo Jugoslovani, ki so nam po jeziku sorodni, tako, da se razumemo, in bi se po ozi zvezi vedno bolj razumevali; tam so lepi in rodovitni kraji, in marsikateremu delavnemu Slovencu se bo tam plodno polje odprlo za vsako stroko: učeni strokovnjak in prosti delavec našel bo tam kruha v obilnosti, in kupec bo prevahal razno blago iz kraja v kraj; slovenski obrtnik bo svoj izdelek imel kam prodajati. Ravno na to poslednje moramo polagati posebno važnost: slovenska zemlja ni posebno rodovitna; mnogo več prebivalcev, kakor jih zdaj ima, ne more rediti; Slovenci bodo primorani, ako se pomnožijo, poprijeti se rokodelstva in razne obrtnije; in kam bodo svoje izdelke prodajali? Nemška, Laška ste sami dosti obrtni: slovenski obrtnik ima le eno pot, kamor bo svoje blago oddajal, in ta je: slavenski jug. Mi smo toraj že materijalno navezani na naše južne brate. In že iz teh materijalnih ozirov kaže se nam srbo-hrvaščina neobhodno potrebna, treba je, da ostanemo Slovani, da se s tistimi razumemo, ki smo materijalno na-nje navezani.

Vsak pozna trivijalno-nemčursko frazo, da Slovenec brez nemškega jezika nikamor ne pride; če pa tej frazi na dno pogledamo, spoznamo, da nima nič v sebi: Slovenec ostane najrajši doma in od tistih, ki gredo na tuje, jih gre prostovoljno gotovo trikrat toliko na Hrvaško, kakor na Nemško. Mi potrebujemo nemščine le za to, ker so uradi in šole nemške, ker se vojaki nemško komandirajo; ako se vse te krivice odpravijo, ne bo nemščine drug potreboval, ko učenjak, ki se bo hotel iz nemških znanstvenih knjig učiti; ljudstvo samo pa nemščine ne potrebuje, to je le nemška laž; Slovenec ne tržuje z Nemcem dosti; če pride Nemeč vino kupovat, naj se slovenski nauči, ne sprevidjamo, zakaj bi moral zato Slovenec nemški znati? Druge kupčije z Nemci pa skoraj nimamo. Pač pa kupčuje Slovenec s Hrvatom in s Trstom, in Trst je vendar-le slovensk in bo sčasoma še bolj slovansk, naj se Lahi še toliko branijo; kruh služiti Slovenec ne gré na Nemško, saj Nemci sami nimajo kaj jesti; le ubogi uradnik mora tje, da nemškemu prostor naredi, da se ta pri nas široko vsede in gospoduje; ko bi pa vsa mesta na Slovenskem s slovenskimi uradniki nastavili, ne bi trebalo nobenemu Slovencu na Nemškem bivati.

In če se obrnemo do viših ozirov samostojnega duševnega razvitka, moramo pač reči, da obdarjeni Slovenci v zvezi z drugimi Jugoslovani lahko dospejo do najvišje stopinje znanosti in umetnosti; lepe slovenske in srbske narodne pesmi so nam temelj krasnega pes-

ništva, ki se bo na slavskem jugu razvilo; sposobnost Jugoslovanov za godbo in slikarstvo je že davno dokazana, in lepo število učenjakov, ki so naše gore listi, kaže dovolj, da bomo tudi v znanostih vse druge narode vsaj dosegli. Ob vso to bodočnost, ob vso to upanje nas hoče spraviti nemška slovnica, ako se je ne vbranim. Sami sebi in naši bodočnosti, našim potomcem smo dolžni braniti svetinjo svoje slovanske narodnosti, ki ima najlepšo prihodnost.

Zato radi pozdravljamo klic po „slogi“, ki se je zadnje tedne zaslišal v raznih narodnih krogih, in ki smo ga mi vedno povdarjali — dosti dolgo brez vspeha. Slovenci, delajmo, žrtvujmo, ohrabrujmo se, ne vdajmo se! Bodimo složni!

Od naše stranke pričakujemo, da tega našega klica ne bo prezrla. Od „mladoslovenske“ stranke pa se nadjamo, da bo nam nasproti lojalna, da opusti nepotrebno liberaliziranje, ki je popolnem tuja rastlina; za nas sam „luxus“, in to drag „luxus“, ker nas stane naš nekdanji politični vpliv in nas zna stati našo bodočnost; pri nas ultramontonec ni, naši duhovniki so narodnjaki, in ne iščejo druge domovine „onkraj gorá“, kar beseda „ultramontanec“ pomeni; edini ultramontanci so pri nas nemškutarji, ki jim bije srce za domovino „onkraj gorá“, za Nemčijo. Le kdor bi krščanstvo hotel odpraviti, moral bi naše duhovstvo napadati; to pa tako trdno stoji v slovenskih srcih, da bi bile vse take poskušnje neplodne in smešne. Zatoraj ni nobenega vzroka, zakaj bi Slovenci ne mogli složni biti, vsaj smo bili složni do 1872. l., saj je to neslogo zasejal le nemški sovražnik, in mladoslovinci so se mu na limanice vsedli. Toraj, Slovenci, na tem se bo pokazalo, ali imamo prihodnost, ali je nimamo, če bomo znali složni biti; ako tega ne znamo, potem nismo vredni družega, ko da nas potlačijo, da bomo spoznali, kako abotni smo bili, ko smo se pogubili po svoji neslogi, kakor to sprevidijo sedaj Poljaki, pa je prepozno!

Omeniti pa moramo, da to ni nobena sloga, če ne smemo nikomur nič očitati, ki se pregreši, ali nas celó izdá. Tako se huduje „Narod“ nad nami, da smo napadli dr. Razlaga. A če pomislimo, kako se je Razlag v deželnem in že prej v državnem zboru obnašal, potem mu pač ne moremo več zaupati; in pregreši se le „Narod“, ki take omahljivce brani, ker protežira polovičarsko omahovanje, ki je dostikrat bolj škodljivo, ko očitno nasprotovanje. „Kdor ni z nami, je zoper nas“, govori pismo; Razlag je dosti jasno pokazal, da ni z nami, ergo! —

Pa prepirati se danes nočemo. Danes kličemo:

Bodimo složni, Slovenci,
„Sloga jači, nesloga tlači.“

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

III.

Ponarejeni bankovci.

(Dalje.)

Meni se je smilil mož, ki je prav po nedolžnem in gotovo po hudobiji sosedovih otrok, ki so v nazočnosti matere in morda celó po njej našuntani, metali kamenje čez ograjo, padel v tako škodo; tudi se mi je rzsodba, katero je naredil po kratki preiskavi moj tovariš v uradnji, ki je pa imel velik strah pred pred-

stojnikom, čegar soproga je bila taka prijateljica Jonaso, površna, na vsak način prenapljena zdela; zato sem svetoval Linarju, naj se pritoži, in mu priporočil svojega prijatelja, odvetnika v mestu, ki je slovel zaradi bistrega uma. Temu ga tudi še pismeno posebno priporočim, prepričan, da se bo zlasti te zadeve z marljivostjo lotil.

Prav iz srca me je res veselilo, ko čez nekaj časa pride razsodba višje sodnije, ki strojarja nekrivega spozná. Enako razsodi tudi najvišja sodnija, do katere se je bil Jonas pritožil.

Vsak lahko vidi, da je bil zdaj še le ogenj v strehi. Jonas je memo sosedove hiše kar pihal in stiskal palico v roki. Vendar se ni družega nič zgodilo, ko da so našli Linarjevega pesa kmalu potem mrtvega na vrtu. Bilo mu je zavdano.

Jonasu je vse privoščilo to, kar se mu je zgodilo, posebno še, ker je vsak videl, da ga zares prav tigrova jeza tare. Tržani so bili tudi pripravljani na to, da bodo zopet kmalu kaj slišali od teh dveh, kajti kjer je žakelj jeze tako prenapoljen, ko pri Jonasu, tam mora kmalu počiti.

* * *

Jaz sem bil v ta kraj poklican zlasti, ker so jeli prihajati na dan ponarejeni bankovci, in ker je vse kazalo, kakor da bi bila tu kje fabrika. Na svojem prejšnjem kraju sem bil že par takih ponarejevalcev steknil in jih izročil sodniji; pa neko temno in viharo noč so všli iz zapora in tako je bil sled zopet zgubljen. Od moje izurjenosti v teh rečeh se je nadjala višja sodnija, da bom tudi tu morda zasačil hudodelnike, če ne že steknil pravega gnjezda.

Ponarejenih bankovcev je čedalje več prihajalo med ljudi; skoro ni preteklo dan, da ne bi bil kdo zasačen pri tem, ko je hotel katerega izdati. A ti ljudje so bili večidel kmetje, ki so dobili ponarejen denar za živino in poljske pridelke mislé, da je dober. Žandarji so bili noč in dan na nogah, al pripeljali so le ljudi, ki so bili s temi bankovci sami goljufani, kar se je kmalu pokazalo. Jaz sem bil že skoro pol leta tu, a vse moje prizadevanje, preiskovanje, ponočno potovanje — vse je bilo zastonj, ponarejenega denarja je bilo čedalje več med ljudmi. Celó trgovec Jonas mi je izročil tri ponarejene desetake, rekoč, da jih je za les dobil.

Mene je to zeló gnalo. Od višje sodnije sem bil dobil že tudi opombo, naj bom pridnejši, kajti dokazano je, da sled zasačenih bankovcev pelje večidel do tega (mojega) kraja, kjer se potem zgubi.

Da po vsem tem nisem bil židane volje, si vsak lahko misli, dasiravno mi vest ni očitala nikakoršne nemarnosti. Vsak si tedaj tudi lahko misli, kako se mi je razvedrilo lice, ko nekega jutra vstopi žandar Brenta in z vojaškim glasom naznanja:

„Gospod sodnik, zopet enega, ki pa ne bo tak, ko drugi.“

„Le noter ž njim!“ mu velim.

Žandar gre in kmalu potem potisne pred sabo v sobo kmetiča za roke zvezanega; potem mi pomolí zvezek bankovcev, katere je pri njem dobil, ter poroča:

„Tega lumpa sem vjel, ko je v bližnji vasi kupoval par volov in jih hotel plačati s takim-le denarjem.“

Kmet, sicer čedno oblečen in odkritosrčen videti, vzdigne zvezani roki in pravi s tresečim se glasom:

„Joj meni! Da bi bil vedel, da je ta denar ponarejen! Pa saj to ni mogoče! Strojar, ki je včeraj pri meni kože kupoval, mi je še vselej plačal s poštenim denarjem. Jaz ne morem verjeti, da bi bili ti bankovci ponarejeni.“

„Ponarejeni so,“ pravim jaz hitro jih pogledavši; „kje ste jih dobili? Govorite odkritosrčno!“

„O, saj bom, gospod doktor, jaz se še nisem nikdar lagal. Včeraj dopoldne pride k meni strojar, ki je že večkrat kupoval kože od mene, in praša, če imam jih zopet kaj. Imel sem jih pet, dve od svojih volov, tri sem pa v vasi kupil. Pokažem mu jih in ko se zmeniva, mi odšteje za-nje denar v samih bankovcih po deset goldinarjev, naloži kože na voz in se odpelje.“

„Ali ga poznate?“ vprašam in vprem svoje oči va-nj.

„Kaj bi ga ne? Saj sva že večkrat kupčevala in tudi pri mojih sosedih je kupoval. Včeraj je v naši vasi naložil poln voz.“

„Kdo je?“

„Kako se piše, ravno ne vem; pa saj vem za njegovo hišo. Če hočete, gospod doktor, vam jo grem kazat.“

„Ali je tū v trgu?“

„Kje pa? Tam-le doli zraven tistega juda, ki z lesom tržuje.“

„Linar?“ vprašam jaz zavzet.

„Da, da, Linar, prav imate, Linar je, saj sem že slišal njegovo ime. Le prašajte ga, on bo povedal, da je res od mene kupil kože in mi dal za-nje enajst desetakov pa dva goldinarja.“ (Dal. prih.)

Naši dopisi.

Iz Trsta 13. dec. (*Goveja kuga; človeške kozé; čudno vreme; nérodna Rojanska čitalnica.*) Pred 14 dnevi se je živinska kuga v okolico (v Katinaro) priklatila iz Istre, in naš magistrat je ukazal precej obstražiti vse meje, da se kaka žival iz okuženih soseščin v našo okolico ne prikrade, in prepovedal vvaževati senó, rabljeno orodje itd. iz takih krajev. — V mestu se je ustanovilo, ni še dolgo tega, zdravniško društvo, katero pa še pričakuje potrjenja svojih pravil. Iz slabega na slabejše: Te dni so se iz ptujih dežel (iz Bizancije in Italije) po morji kozavi ljudje v Trst pripeljali in velika nevarnost je, da ne bi se ta kužna bolezen razširila, ki je v preteklih letih že toliko in toliko ljudi v našem mestu že pomorila. Tudi vreme je taki strašni morivki ugodno, namreč: južno gorko, za tukajšne kmete pa razun bolezní še osodepolno zato, ker ne morejo svojih del na polji izvrševati. Zdaj je skrajni čas namreč, da se oljke obelijo in olje ravna, ali v takem blatu, kam bo šel delavec? Ozimino tudi v teh časih pri nas sejejo, ali nemogoče je prvo ko drugo. Še sam sv. Miklavž nas ni mogel po svoji stari navadi obiskati in naše mlade po godu razveseliti, marveč truden mislil je bolj le na večja društva v mestu. Prav pa bi bilo, da bi bil v Rojansko čitalnico prišel sam parkelj ter z veliko in močno metlo debele nako-pičene smeti iz nje pometel. Akoravno so vedenje te čitalnice poslednjega časa že pametni stareji domačini ustmeno, časniki pa grajali javno po časnikih, ostala je vendar, kar je bila. Nek debeli liberalni duh v njej veje: pleše in pije se od večera do jutra vse nedelje in praznike brez obzira na sv. čase. Prav zato so se pa že vsi udje (okolični) izbrisali, samo dva sta še ostala. Še celó gosp. Požar, gotovo spoštovanja vredni prejšnji predsednik, ki tudi malenkosti spregledati vé, ni mogel več prenašati takega početja, ter se je izbrisal.

Iz spodnjega Štajarskega 8. dec. — Že nekoliko tednov se pri nas in v vaséh sosedne Kranjske plazi človeče mnogobrojnih profesijonov; on zavaruje tiče, kateri mu na limanice gredó, pri „Gresham-u“, nadle-

ostali so pri političnih gosposkah. Občine same bi se bile morale vse potrebščine in pomočke omisliti, a ko to ni šlo, ker ni bilo mogoče, izmislila se je pravlica, da občine niso za nič; nekaterokrat bilo je na tem, jih kaznovati s tem, da se jim je hotela samostojnost vzeti.

Če danes po preteklih 10 letih velika množina občin se ni hotla polastiti take avtonomije, morda je to obžalljivo, morda ima pa to tudi svojo dobro stran, temveč ker ste avtonomija in samovoljstvo precej enakega pomena, in ker tudi dotična razsojila, čeravno redko kedaj narejena, le premnogokrat niso bila objektivna ali brezstranska.

Če bi občine oblast, ki jo imajo in neodgovornost poznale, če bi sredstva imele izvrševati vse to, kar jim je po volji, bi se voz, ki se je vzdignil, skoraj da ne zvrnil na drugo stran; kajti pravica, koga kaznovati ali zapreti, je precej zapeljiva. Če se v tem obziru namreč gledé osobne varnosti ni preveč grešilo, morda to ni pripisati dobri volji tega ali onega župana, temveč temu, da zapora ni imel nobenega, in pa tudi ne človeka, ki bi bil koga zgrabil. Žandarmerija bi se toraj tudi iz tega obzira ne mogla podvreči občinam.

Kar se tiče žandarmerije, so pa tudi še posebne okoliščine. Policijstvo gledé varstva osebe in lastnije, spada v samostojno občinsko področje; žandarmerija v tem obziru niti ni dolžna niti ne opravičeva do kake delavnosti; žandarju, ki bi na priliko zgrabil kakega cigana ali potepuha, bi se lahko z vso pravico očitalo, da je svoje delokrožje prekoračil, da se je pregrešil zoper samoupravo občinsko. O takih primerljajih bi žandarju ne ostajalo družega, nego potepuha, kate-rega je zasledil, ovaditi županu, in ta zamore potepuha, če bode tako dolgo čakal, po svojih organih zgrabiti, žandar pa naj to le gleda. (Veselost.)

Znano je, da je žandarmerija podložna okrajnemu glavarju. Postavimo na priliko žandar je v Voitsbergu, okrajni glavar pa v Gradcu. Kako naj se ta dva hitro sporazumeta, kedar je sila? Sicer so pa tudi tatovi in drugi enaki ljudje po postavi za osobno varstvo bolj varovani, kakor poprej in če tat prostovoljno ne gré z žandarjem, mu ta mnogokrat nič ne sme storiti.

Rečem toraj, da žandarmerija skoraj storiti ne more nič in da ni razumeti, kako se z ozirom na sedanje okoliščine zahtevati more pomnožitev žandarjev.

Zdaj govornik pretresuje razmere okrajnih zastopov na Štajarskem, kakoršnih pa na Kranjskem nimamo, in dalje obširno dokazuje, kako slabo se po avtonomičnih organih opravljajo zadeve gledé okrajnih cestá.

(Dalje prihodnjič.)

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravniká.

Spisuje Jakob Aléšovec.

(Dalje.)

Jaz strmim. Kaj tacega bi res ne bil pričakoval. Toda sodniku se vse pripeti, zato se nisem dolgo pre-mišljeval, marveč ukazal žandarju, razkleniti kmetu roke, potem pa poslal po Linarja. Sodnijskemu slugi sem naročil, naj ga najprej v mojem imenu prosi, da bi k meni prišel; če bi se pa branil ali obotavljal, naj ga pripelje s silo.

Sluga gre, a pride kmalu nazaj s poročilom, da gospoda Linarja še ni domu, da je včeraj zjutraj peljal se nekam kože kupovat.

„No, vidite, da je res, kar sem pravil,“ reče kmetič, kateremu jame lahkeje sapa prihajati. „Zdaj me boste menda že spustili, da grem k strojarju po drug denar!“

„To ne gre tako hitro, mož“, odgovorim jaz pre-pričan, da je bil mož res ogoljufan. „Prej se mora skazati, da je to resnica, kar pravite. Dokler nimamo strojarja tû, boste morali že pri nas ostati.“

„Pri sodnji!“ pravi mož in vije roki. „Svoje žive dni še nisem bil zaprt, zdaj pa bom. Kaj bodo ljudje rekli!“

Predno moram kaj odgovoriti na to, vstopi drug žandar in poroča, da je prignal kmeta, ki je hotel v krčmi s ponarejenim desetakom plačati, kar je zapil. Krčmar je njemu desetak pokazal in on ga je hitro za ponarejenega spoznal. Na to je prijel kmeta, ki se je izgovarjal, da ima ta desetak od strojarja, ki je pri njem kožo kupil.

Ukažem pripeljati kmeta in ko ga prejšnji zagleda, zakriči:

„O, Janez, ali je tudi tebi strojar plačal kože s ponarejenimi desetaki?“

„Tudi, kakor sem zvedel,“ pravi kmetič, ki je ravno vstopil; „toda jaz se nič ne bojim. Saj se nisem ganil iz krčme, kjer mi je strojar dal desetake, to bom lahko dokazal po pričah. Rad mi bo dal dober denar za-nje, premalo ga bo!“

Zdaj še le zagleda mene in se nekoliko prestraši. Jaz ga izprašujem, ko prvega in pové mi, da je razen od njega strojar kupil še od treh drugih kože in jih plačal z desetaki, kakor njemu.

Zdaj sem imel že dovolj vzroka prijeti Linarja, dasiravno mi je bilo težko pisati povelje zgrabiti ga in preiskati hišo. Od tega moža bi se bil kaj tacega naj-nazadnje nadjal. Pa kolikokrat se človek zmoti, kolikokrat se skriva pod krinko poštenosti najgrša hudobija!

To se je pokazalo tu vnovič, kajti ko je strojar pripeljal se s kožami domú in smo hišo preiskali, smo dobili pod streho za dimnikom majhno železno škrinjico napolnjeno s ponarejenimi bankovci, pri njem pa še tudi par takih desetakov. Ko je vse to videl, je postal bled in se dal brez brambe peljati v ječo.

Tarnanja in joka njegove žene in otrok, ko smo ga odpeljali, ne bom popisoval, naj si bralcev vsak sam ta prizor pred oči postavi.

Prvo zaslišanje je pri vsakem hudodelniku važna reč, zato se ne sme mu dati časa, da bi mislil na izgovore in si sestavil red, po katerem bi potem lože tajil. Dasiravno je že mračilo se, vendar se podam v pisarno in pokličem Linarja pred-se. Bil je ves bled in vpaden.

„Gospod sodnik“, mi odgovori na prvo vprašanje, „menda vendar ne boste mislili, da sem jaz vedé izdajal ponarejene bankovce?“

„Priznati res moram“, pravim jaz na to, „da bi od vas ne bil nikdar kaj tacega se nadjal. Al to mi boste pripoznali sami, da letí velik sum na vas. Opravičite se, kako ste prišli do bankovcev, katere ste izdali in katerih je bilo v vaši hiši še toliko najdenih.“

„Da bi to sam vedel! Včeraj, ko sem se peljal od doma na kupčijo, sem, vedé, da bo treba mi dro-biža, podal se h krčmarju ter pri njem menjal štiri stotake; dal mi je samih desetakov za-nje.“

„Ali ste jih pogledali, če so bili pravi ali ne?“

„Pogledal in preštel, se ve da.“

„Če je taka, potem je neverjetno, da bi takrat, ko ste kože kupovali, ne bili zapazili, da so ponarejeni.“

„Kaj tacega preiskavati mi potem ni več na misel prišlo. Pa so tudi dobro ponarejeni.“

„Zeló dobro res! Toda kar pravite, je neverjetno. Kako bi se bili bankovci, kateri so bili vsi pravi, ko ste jih od krčmarja prejeli — kar sami pripoznate, mogli v vašem žepu spremeniti v ponarejene?“

Linar na to ne vé odgovora, zato prašam dalje:

„Od kod ste dobili to škatljico samih ponarejenih desetakov, katera se je za dimnikom skrita našla?“

„Podtekniti se mi je morala“, pravi po nekolikem premisliku, „drugače ne more biti. Jaz — to zagotovem pri svojem pošteni — sem za-njo ravno tako malo vedel, kakor za tiste bankovce, ki sem jih za kože izdal.“

„To je zopet težko verjeti. Kdo bi vam jo bil podteknil?“

„Le eden je, katerega bi mogel dolžiti.“

„Imate dokaze?“

„Morda se še najdejo. Za zdaj ne vem ničesar, vse to me je tako zeló osupnilo in potrló, da še redno misliti ne morem. Oh žena moja, ubogi otroci! In kdo bo z mano še hotel kupčevati, če se izvé, zakaj sem bil prijeto!“

Rad pripoznam, da se mi je mož smilil; al vse, kar mi je povedal, se mi je zdelo tako neverjetno, tako nemogoče, nenaravno, da sem jel dvomiti, ali imam pred sabo nesrečneža ali pa prebrisanega, potuhnjenega hudodelnika. Ker pa za zdaj ni bilo nič več spraviti iz njega, ga dam odpeljati zopet v zapor, kamor gré ves pobit in tarnajoč za svojo družino.

Drugi dan pokličem krčmarja. Bil je oseba jako neprijazne zunajnosti in plašnih oči; meni se je pokazal pa še bolj zopernega, ker je skušal priljuden biti in na vsako vprašanje odgovarjal z dostavkom: „učeni gospod cesarski doktor“, kar sem mu slednjič prepovedal. Po njem zvem, da je res Linarju menjal štiri stotake in mu dal desetakov za-nje, „toda dobrih, ne ponarejenih“, pristavil je hitro.

Druzega ni vedel povedati. Po vsem tem pa sem imel pravico, preiskati tudi njegovo hišo, ker se mi je mogoče zdelo, da so bankovci, katere je Linarju dal, vendar-le bili ponarejeni. Pa preiskava je bila zastonj, našlo se ni nič in pri odhodu me je spremil krčmar sam do praga ter z jako ostudnim smehljanjem rekel:

„No, zdaj vidijo učeni cesarski gospod doktor, da smo pošteni ljudje.“

Meni se je strašno mrzilo do tega človeka, vse svoje premoženje bi bil dal za to, da bi bil imel tega na Linarjevem mestu. (Dal. prih.)

Mnogovrstne novice.

* Po postavi, razglašeni v kraljestvu Italijanskem 21. decembra 1873, se je ostro prepovedalo in po okolščinah izreklo za hudodelstvo in zažugalo z večletno ječo onim, ki rabijo otroke pod 18 leti pri vlačugajočih se obrtnijah (pri vrvoplescih, muzikantih, izstavljalcih, zvirivi, slepivcih itd.) — Ako se zapazijo v tem kaki prestopki, je uredovati po domačih predpisih, ki zaradi tega obstojé, ter to naznaniti najbližnjemu kralj. Italijanskemu konzulatu. — To so Avstrijske deželne vlade te dni očitno razglasile vsled razpisa c. kr. ministerstva za notranje reči od 3. novembra 1874.

* *Penzionistov v Gradcu* je, kakor je razvidno iz vojaškega kalendra za leto 1875, ravno 300, in sicer 5 feldcajgmajstrov, 3 generali konjištva, 21 feldmaršal-lajtenantov, 27 generalmajorjev, 71 obristov, 54 obrist-lajtenantov in 120 majorjev. Zanimivo bi bilo le še vedeti, koliko ti vsako leto vlečejo iz državne blagajnice, ki se nateka po davkih.

Naši dopisi.

V Gorici 3. jan. — Domači časniki so prinesli natančnije okolščine tistega strašnega umora (25. dec. l. l.), o katerem sem Vam pisal zadnji pot. Slovenskih mladenčev iz Renč je bilo 7: trije bratje Lašić-i, 2 brata Pahorja, Stepančič in Mozetič. Peljali so se bili poprej v Miren (1 uro proti jugu od Gorice) in potlej hoteli iti po ovinku skoz Gorico domú. Bili so poprej pri „Zvezdi“, pa jim ni bila menda družba po volji in so se podali v gostilnico Brandt-ovo, kjer je imel biti koncert. Pogovarjali so se in peli po slovenski; ali to ni bilo vseč nekim laškim fantom iz najnižih stanov. Letale so zabavljice že pri Brandt-u na Slovence; kar se je pa ob 11 $\frac{1}{2}$ na ulici godilo, je grozno. Lahi so planili za Slovenci in napadli jih z znoži, proti katerim ni — se ve da — pest nič izdala. Ranjen je v zatilnik Step., še močneje so zbodli v glavo in vrat Mozetič-a; Jan. Lašić-u pa so pljuča prebodli, da je čez malo minut v kavarni „Fenice“ dušo izdihnil. Mozetič, že ranjen, je ubežal v 3. nadstropje poštnega poslopja. Ostali so bili že prej ušli. — Ta tepežnja in umor kaže nekako naroden značaj. Cesar pa ne razumemo, je to, kako da so ti poredneži (eden je kočijaž pri g. Cr.) prišli do narodske strasti, saj te baže ljudem ni bilo še poprejšnih let, ko ste bili naši narodnosti razkačeni druga proti drugi — nič mar za narodni razpor. In zdaj imamo mir med Lahi in Slovenci. Te uganjke ne bom ugibal. — Naša policija je o omenjeni priliki zopet pokazala, da stoji prav na višavi svojega poklica! Ni je bilo ne blizo ne zraven! „L' Isonzo“ je tako ostro grajal policijo v zadnji svoji številki, da so ga v prepoved dejali. — Pogreb premožnega umorjenca L. (iz tukajsne bolnišnice milosrčnih bratov) je bil sijajen. — Popisani dogodek je naše mesto strašno presunil. Jaz mislim, da bi se imel gosp. baron Czörnig več bati za dobro ime svoje „avstr. Nizze“ zaradi pomanjkanja varnosti, nego zaradi — snega, gledé katerega smo vendar le na boljsem, ko marsikatera druga dežela. — Še nekaj naj smem pristaviti temu sporocilu, da si vem, da je moralizovanje v takih okolščinah neprilichno. Bili so časi, ko se ni na prvi božični praznik nihče vozil po naši Gorici; samo nadškof so se peljali v cerkev. Na kmetih pa je bila največa sramota, konja ali vola ukleniti in se kam peljati. Cerkev in dom sta bila edina kraja, kjer je pobožni Slovenec prvi praznik obhajal. Bili so 3 dnevi v letu, ko ni nikdo v krčmo šel: Božič, Velika noč in Vseh Svetih večer. A zdaj? O tempora! Mi konservativci imamo v tem oziru vsaj čisto vest. — Naš vrli sodnijski adjunkt g. Leop. Búdal je imenovan sodnik v Tominu,*) gre pa najprej začasno v Pazen. Gorica izgubi ž njim enega najboljših juristov in najdelavniših in ljudem najbolj priljubljenih uradnikov. — O. gvardijana tukajšnjih kapucinov so našli davi mrtvega v sobici; zadel ga je mrtud. — Snega imamo za pol čevlja.

V Senožečah 1 jan. — 17 dne pr. m. je bilo ob 4. uri zjutraj iz navadnega kraja 6 močnih možnarskih strelóv slišati. Ker se do danes še zmiraj ugiblje, komu na čast se je streljalo, vprašamo tistega sedaj na Gorenskem bivajočega gospoda, ki je pred odhodom rekel: „to je meni veljalo!“ — kako, da je to njemu veljalo!? —

Iz Gorenskega 18. decembra. — Dr. Razlag, katerega smo Gorenci kot svojega deželnega poslanca že davno politično pokopali, je tudi od bratov Notranjcev,

*) Poprejšnji sodnik Tominski, g. Abram, je prestavljen v Tržič (Monfalcone), kakor je sam želel.

čem poslopji. V kapeli vidi se grobni spominek generala Desnix; pogleda vredna je tudi Morgue ali mrtvaška soba, v katero se prinašajo v snegu najdeni nesrečneži, da jih morejo videti in spoznati znanci slučajno pričujoči; v mrzlem, čistem gorskem zraku ohranijo se več let in posušé se, da postanejo enaki mumijam.

Prehod čez vélicege sv. Bernarda je starodavna cesta čez Alpe, katero je menda naredil že Julij Cezar in Konstantin prevedel z miljnimi kamni. Nenavadno ostro podnebje in pogosti snežni plazovi storili so, da je bila pot vedno nevarna; ker je bila pa cesta za kupčijo in vojsko važna, ustanovil je Bernard de Menthon 962 samostan ali je vsaj razširil od mnihov poprej narejenega, ter ga dal cerkvi v varstvo. Ostal je v majhnem obsegu do 1822, takrat se je razširil in postal samostan avguštinskih korarjev, katerih je vedno 15 v njem in ž njimi precejšnje število maronierov ali služočih bratov; vsak ptujec najde zastoj stan in hrano, bogati se vé dajo malo plačilo v puščico za revne; stroški plačujejo se iz obilnih bogatih ustanov samostanskih. Tako preredi se leto na leto 15—16.000 potnikov in izdá 40—50.000 gold. iz bogate ustanovnine. Korarji, omikani in priljudni gospodje, imajo tudi samostan na Simplonu in prevzamejo dolžnost, pošiljati med devetmesečnim slabim vremenom svoje hlapce s psi na obe strani prehodove, da pomagajo nesrečnikom. Stari rod Bernardinskih psov je sicer izmrl, a nadomestuje ga Leonberžki in Holližki rod.

Ptujca pri prihodu korarji prijazno pozdravijo in peljejo v eno osemdeseterih, za ptujce odločenih sob. Korarji in gostje kosijo v eni sobi in duhovni gospodje lepo in koristno zabavajo svoje družnike. Hrana je priprosta, pa dobra in tečna in vsakdo dobi po svoji volji vina ali kave med obedjo in v prostih urah. Vsa družba avguštinskih korarjev šteje 40 udov, katerih vsak za 15 let naredi svojo obljubo in potem prevzame službo ali na sv. Bernardu ali na Simplonu. Pa podnebje je tako trdo, da niti mlaji ljudje ne iztrpé čez pet let in morajo biti prestavljeni na fare. Podnebje je zeló tako, kakor na Ostrovidu, vse leto je komaj 10—12 dni, da solnce sije in po zimi snega do 10 čevljev na visoko. Od julija do septembra je vedno 20 konj s hlapci pri delu, da navozijo drv iz 4 ure oddaljene Ferretške doline. Gotovo toraj mora imeti posebno trdnost značaja, zdržljivost in nesamopridnost, kdor se žrtvuje tej kongregaciji, brez katere bi se prehod komaj mogel rabiti v poletnih mesecih.

Dve uri dolgi hod pripelje potnika v St. Remy, kjer se prične cesta, ki pelje v 4 $\frac{1}{2}$ urah v Aosto.

Politične stvari.

O potrebi prestrojenja politične uprave in prenaredbe občinske postave.

Iz govora poslanca Hermana v Štajarskem deželnem zboru v seji 12. oktobra 1874.

(Konec.)

Toliko je jasno, da pred ni mogoče dobro prevdariti občin (sosesk), dokler se politične gospóske ne prestroje. Če bi se bil o svojem času sprejel od grofa Hohenwarta gledé avtonomije nasvetovani predlog, kateri je hotel pravico prestrojitve političnih gospósk izročiti deželnim zborom, že zdavnej bi nam bilo mogoče, se po naših razmerah in potrebah urediti. Od odseka nasvetovana 1. resolucija, naj se vladi prestrojitev vse politične uprave prav nujno pri-

poroča, je toraj popolnoma opravičena, jako velikega pomena in celó pripravna vso sistemo spremeniti.

Po katerih načelih in v kakem obsegu pa naj se prestrojitev dovrši, tega nam odsek ni povedal, morda da nam bode to gosp. poročevalec razjasnil. Naj povem zatega del le to, kar da jaz mislim o resoluciji.

Misel moja je ta, da sedanje stanje je nestrpljivo, da tako ne more ostati. Nравnost in blagostanje ljudstva ste v jako veliki stiski. Čast, dostojnost in korist države isto tako kakor dežele zahtevajo jako hitre pomoči. Zavolj tega resolucija zahteva omenjeno prestrojitev.

Treba je manjših, za sodnijske in upravne zadeve enako velikih političskih okrajev ter v vsakaterem takem okraji le eno samo gospósko, ki ima vso javno oblast v rokah; tej gosposki na stran pa za gospodarske zadeve okraja naj stoji okrajni zastop, katerega sklepe bi gosposka izvrševati morala. Pod tako okrajno gosposko naj pride davkarska (katastralna) soseska, kot samostojna občina; gosposka naj jo nadzoruje, ona naj jej pomaga in jo podučuje gledé oskrbovanja svojih lastnih zadev.

Deželne zadeve naj se v smislu oktoberske diplome uravnajo; deželnemu zboru odgovorna naj bode avtonomna deželna vlada, kot najviše in zadnje politično oblastvo, ki svoje uradnike poprej omenjenih oblastev imenuje, ki deželno premoženje, deželne zavode, deželni zaklad oskrbuje, ki to, kar državi gré, državi plača, ostale deželne dohodke pa v prid in korist dežele porabi.

Tu imate dober kup prosto in krepko, željam in potrebam ter tudi zgodovini ljudstva primerno deželno upravo! Po tem načinu se bo dežela okrepcala, okrepcala se pa bode tudi država, kajti celota je le močna, če so posamezni deli krepki, med tem ko centralizem deželo in državo zaduši. Tako avtonomno deželno vlado ima Hrvaška, tako bi rade imele tudi druge dežele.

Na koncu tega govora je poslanec Herman o drugi odsekovi resoluciji še nekatere opazke naredil gledé načrta nove občinske postave. — Mi pa podamo svojim bralcem Hermanove misli, deželnim poslancem, pa tudi občinam sedanjim v resni prevdarek, ker so resnega prevdarka vredne.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

III.

Ponarejeni bankovci.

(Dalje.)

Preiskava teče svojo pot. Najde se slednjič vseh 40 desetakov, katere je Linar izdal, a vsi so bili ponarejeni. Goljufani kmetje so tirjali odškodovanje in kleli njega in njegovo ženo, h kateri so na dom hodili tako dolgo, da je vsem plačala. Kako se je revica meni v srce smilila! Že tretji dan, ko je prišla k meni, je bila vpadla prej tako ljuba ženica, da je bila ko strah; komaj sem jo še spoznal. Padla je pred mano na kolena in prosila milosti za moža — ne za-se, marveč zarad otrok. Kupčija je vsa proč in če bo še kaj časa zaprt, bodo vsi berači. Zagotavlja mi, da je mož čisto nedolžen v tej stvari, kakor njegov najmlajši otrok. Da-si sem navajen bil že žalostnih prizorov, tu sem se

komaj zdržal solzá, tako se mi je revica smilila. Al kaj sem mogel storiti za-njo? Nič! Tolažil sem jo s tem, da, če je njen mož pri vsem tem nedolžen, bo preiskava to že pokazala. „Kar se mene tiče — sem pristavil — bodite prepričani, da ne bom zanemaril ali prezrl ničesar, kar bi utegnilo vašemu možu na prid biti.“

Nekaj moram še tu omeniti, kar se je pokazalo med preiskavo. Po vsem trgu je novica, da je Linar prijet zavoljo izdajanja ponarejenih bankovcev, naredila strašen hrup, nihče se od konca ni nadjal kaj tacega od tako obče spoštovanega in poštenega moža, kakor je bil Linar znan. Pa vse se poleže, tako tudi to čudenje. Slednjič so nekateri na pol že verjeti začeli in tako je bil nastal ne mir. Le Jonas in njegova družina so kazali skoz in skoz tako zadovoljnost na obrazih, ter govorili tako zaničljivo o tej „ciganski rodovini“, da se je to škodoželjno obnašanje jelo že sploh vsem gnjusiti, zlasti ker tudi nedolžni ženi in otrokom niso prizanašali z očitnim zasmehovanjem. Vsem tržanom je bilo sicer znano sovraštvo med rodovinama, a da sta Jonas in njegova žena tako hudobnega srca, kakor sta se zdaj kazala, tega se ni nihče nadjal.

Linar si je bil pri izpraševanjih zmiraj enak. Kar je prvič povedal, pri tem je ostal ves čas, namreč da ne vé, od kod je dobil one desetake. Preiskava je že trajala šest mesecev, a novega tudi drugod ni spravila nič na dan. Da bi bil Linar z izdelovalci bankovcev v kaki zvezi, to se mu toraj ni moglo dokazati; pač pa je bilo dokazano, da jih je izdajal, toraj bi bil tudi le zaradi tega obsojen, kar bi mu bilo pa tudi naklonilo najmanj pet let težke ječe. Ker sem bil jaz zvedel in dokazal, kar se je dokazati dalo, bi bil moral oddati njega in zapisnike deželni sodniji. To sem jetniku, ki je bil že strašno shujšal in ves občutek zgubil, naznanil in pristavil, da ima v treh dneh oddan biti deželni sodniji, katera bo potem določila dan končne obravnave, ko bo državni pravdnik sestavil zatožbo. Linar čuje to brez vsega občutka, meni se je zdelo, ko da bil na telesu že popolnoma otrpnil.

Pa predno se je to zgodilo, se je reč vse drugače zasukala.

Dan po tem privleče stari pomagač Linarjev, ki je izmed vseh edini ostal tudi v nesreči še pri svojem gospodu, k meni v pisarnico jokajočega dečka okoli sedem let starega.

„Le sem, ti kačji zarod“, se dere nad njim, „tu gospodu sodniku pokaži, kaj imaš.“

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

V Gorici 16. jan. — Ne, — ne zamerite — tega pa ne! Stavci in popravljavci so važen faktor pri časnikih, kakor pri vsem, kar se tiska, ali da bi oni smeli imeti kako pesniško svobodo (*licentia poetica*), proti temu moram protestovati. Jez sem pisal v poslednjem svojem dopisu (v listu 2. „Novic“ t. l. str. 14): „.... kajti reči se sme, da je njegovo (M. Dolijakovo) prerano smrt... vzročilo javno življenje“; — natisnjeno pa sem našel „rečiti“; in v drugem stavku spodej na mestu „jako praktični mož“ (M. D.) „praktičen mož.“ Po pravici naj povem, da me je, ko sem to videl, jezica posmodila. Zakaj? Prvič zato, ker sem (bo misli kdo) — pedant, in drugič, ker sem prejšnje dni pregledoval — neke knjige. No, kako se pa to spet veže? — porečete. Da bi se tako ne! — Ostanimo za zdaj pri besedi „rečiti“! To je taka kolosalnost, da, ko bi se kateremu pisatelju pripetila, moral bi za vselej pero odložiti. „Reči“ je namreč stopljena

oblika „rek-ti“, iz katere ne more nikdar „rečiti“ postati. Zastran nedoločne pridevniške oblike namesti določne in vice versa sem pa že enkrat na tem mestu glas povzdignil; da brez vspeha — kažejo naši časniki in naše knjige vsak dan. To vam je prava babilonska zmešnjava; čuditi se moramo le, da slovensko uho razločka med daločnim in nedoločnim pridevnikom ne čuti. — S tem naj bosta omenjena pogreška v mojem dopisu popravljena, da ne bo mislil kdo, da „Noviški dopisnik“ še slovnice ne zna. — Kaj pa tiste neke knjige? Znano je, da nek zunaj slovenskih mej živeč slovensk veljak vsako toliko napako sedanje pisave mnogih pisateljev očitno graja. Pisal je tudi meni o teh rečeh večkrat. Spomnivši se tega, pogledam radovedno v neko ni davno došlih mi knjig in že v drugi vrsti tistega odstavka, v katerega so zadele oči, tedaj v eni sami vrsti, najdem 4—5 slovniških (ne tiskarnih) pogreškov! Omeniti pa moram, da napake, ki jih očitam, ne spadajo v vrsto tistega „nij“ ali „ni“ ali sploh tacih reči, o katerih bi se moglo reči, da sub iudice lis est, ampak so take, zaradi katerih so pravila v slovnici že davno dognana in utrjena, napake, kakoršne nepopačenemu narodu nikdar ne uleté! — Domoljuba srce boli, da smo — iz znanih vzrokov — politično tako globoko padli, a še bolj mora ga žaliti propad na polji jezikoslovnem in slovstvenem. Vzrok so mu tisti pisci po nekaterih časnikih, ki so prej prejeli za pero, ko za slovnico. Pisava v mnogih sestavkih in dopisih je prav taka, da mora čitatelje, ki niso v oblikoslovju in sintaksi prav utrjeni, gotovo popačiti. Saj so mnogi, tudi omikanci, tako malo zavedni, da neslovnčni, brezredni in nelogični ričet kakega časniškega sestavka raji posnemajo, nego kar med zdravim narodom slišijo. Slovnico prebirati — se ve — to jim je pretežavno. — Moj svet bi bil ta-le: Kdor se je lotil spisovanja kake znanstvene knjige, gre misliti, da je strokovnjak. In če je, če se je že toliko trudil s tvarino, katero obdeluje zakaj ne bi se še en malo potrudil, da bi nam zlato blago vsaj v sreberni posodi ponudil; zakaj ne bi si pred pisanjem pisave slovnčno utrdil? Nepoklicanim piscem pa naj vredništva predale zapró, ali pa naj jim spise popravijo, da se bodo po teh popravah učili pisati. Tako so delale „Novice“. Ali leta 1875 — se ve da — bi bilo to za dopisnike sramotno.

Produkcije (akademija) v našem gledišči 9. in 10. t. m. so bile sijajne; posebno všeč so bili vsem 4 tableaux iz Uhlandovega „Des Sängers Fluch“, katerih predstav se je vdeležila naša aristokracija in njej na celu — kot kraljica — deželnega glavarja sopruha Selma grofinja Coronini-evka. Veseličnega odbora načelnik je bil nekdanji župan (deželni predsednik Salcburški) Karol grof Coronini. Slovenska pesem („Cigani“, Vogel-nova) je bila s ploskanjem sprejeta. Čistega doneska je 1500 gold. — Jutre 17. t. m. se akademija ponovi v prid ubozim učencem tukašnjega gimnazija. — V eni poslednjih sej je sklenilo naše mestno starešinstvo potrositi 600 gold. za dva krepka javna čuvaja, ki bi imela ta in prihodnji mesec za varnost po mestu skrbeti.

Železna Kaplja dne 17. jan. (Čitalnica) naša napravi 24. t. m. besedo s petjem, govori in tombolo; tudi bo volitev novega denarničarja. Ob enem naznanjamo unanjim udom, da se je čitalnica preselila iz Boštejeve hiše v gosp. P. Gutajevo p. d. Orešnikovo. Vse ude, pa tudi neude prijazno vabimo k obilni vdeležitvi. Odbor.

Iz Kostanjevice 14. jan. (Za volitve v kupčijsko zbornico) dobil je volilne liste g. Alojzi Gač, trgovec v Kostanjevici, a ne župan. On — Gač — poslal jih je tudi v Št. Jernejsko in sv. Križko županijo. Imel

Slovensko slovstvo.

* *Prirodoznanski zemljepis*, spisal Janez Jesenko, profesor pri državni gimnaziji v Trstu, —

* *Zgodovina avstrijsko ogerske monarhije*; za sredne šole in učiteljska izobraževališča, spisal J. Krsnik, —

* *Letopis Matice slovenske* za l. 1874; vredil dr. E. H. Costa,

so trojne knjige, ki jih je Matica v preteklem letu podelila družbenikom svojim. Če tudi smo veseli vseh imenovanih knjig: na kratko izdelane „zgodovine Avstrijske“ ravno tako, kakor obširnega „letopisa“, v katerem poleg poročil o obravnava Matičnih zadev leta 1874 in imenika udov nahajamo obširni spis Davorin Trstenjakov o slovanskih elementih v Venetščini in pa „komentare k zgodovini Salašanov, Japodov, Venetov itd.“, dalje Parapatova spisa „k zgodovini Kranjskih mest“, „regeste iz dozdej še nenatisnjenih, Kranjsko zgodovino zadevajočih rokopisov“, „severni sij“ dr. Križanov, „rokopis Zelenogorski in Kraljevdvorski“ Fr. Jaroslavov in Podgoričana „Mihael Čarnišenko“, — smo vendar „Matici“ še posebno hvaležni za Jesenkovi „prirodoznanski zemljepis“, kajti po njem je slovstvu našemu došla knjiga prav velike vrednosti.

* *Družba sv. Mohora* bode letos razun peterih drugih knjig izdala tudi „Molitvene bukve“, katere spisuje naš sloveči pisatelj, prečastiti gospod korar Franc Kosar v Mariboru.

Mnogovrstne novice.

* *Gimnazije in realke na Koroškem* po določbi naučnega ministerstva končajo letos svoje šolsko leto 15. julija, prihodnje šolsko leto pa se konča že 1. julija, da potem šolske počitnice vsako leto so meseca julija in avgusta, ko je vročina najhujša. V ljudskih šolah pa se začne letos počitnice konec julija, prihodnja leta pa 15. julija do 1. septembra.

* *Rusi* nimajo takošne ustave kakor mi na Avstrijskem, vendar je njih denarni stan mnogo mnogo bolji memo našega. Državni dohodki znašajo 559 milijonov in 300.000, stroški 552 milijonov in 100.000 rubljev, (rubelj je po naše 1 gold. 50 kr.). Proti letu 1874 je za tekoče leto dohodkov, pa tudi v enaki meri stroškov več za 19 milijonov in 500.000 rubljev. — Tako se že dá gospodariti, in v vsem ogromnem cesarstvu utegne le prav malo kmetov in drugih biti, ki bi — gotovo le iz zanikernosti — primorani bili prodati svoja posestva. — In pri nas?

* Lepa „beseda“ v Konjicah 10. dne t. m. nepozabljivemu dekanu Rozmanu na čast je prav očitno pričala, da je ranjki res bil ljubljenec naroda našega.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

III.

Ponarejeni bankovci.

(Dalje.)

Jaz strmim nad tem in velim strojarju izpustiti fanta, katerega je, kakor se je videlo, prav trdo za roko držal, ker jo je fant brž k ustam nesel in pihal.

„Kaj mi trpinčite dečka“, vprašam potem strojarja, „čemu ste ga k meni pripeljali? Čigav je?“

„Čigav si?“ pa praša mesto odgovora strojar: „govori, čigav si, ti kanalija!“

„Jonasov“, odgovori deček nekoliko ponosno, „bom že mami povedal, kaj si mi storil grduh ti!“

Strojar ga zato dregne, da skoči deček po sobi. Jaz prepovem vnovič strojarju trpinčiti ga.

„O, takih gadov ne more človek nikdar dosti trpinčiti. Koliko je že ta spak našim otrokom prizadel! — No, govori“, se obrne potem zopet proti dečku, ki gleda mene, „zakaj sem te sem prignal! Boš ali ne?“

„S tabo ne govorim“, odgovori deček kljubovajoč, „ti si tudi iz tiste ciganske hiše, kjer so vsi lumpje, so rekli mama.“

Strojar se zopet zakadí proti dečku, in da ne bi bil jaz stopil vmes, gotovo bi ga bil vnovič dregnil.

„No, če noče ta glista povedati, zakaj sem ga sem prignal, bom pa jaz govoril“, prične strojar: „zarad tega-le!“

Pri teh besedah izleče iz žepa papir ter ga pomoli meni. Jaz ga razvijem, ker je bil zelo zmečkan, in v roki imam — desetak, ponarejen desetak tiste sorte, kakoršni so se pri Linarju našli. Zavzet gledam strojarja in fanta in prašam:

„Kaj je s tem desetakom?“

„Pri fantu sem ga dobil, ko je prišel, kakor navadno, našim otrokom jezik kazat“, odgovori strojar in nadaljuje: „Jaz se stogotim, skočim za njim, ga primem, da bi ga pristojnejšega zadržanja naučil, in pri tej priliki zagledam ta-le papir v roki njegovi. Koj sem spoznal, da mora ponarejen biti, zato sem zgrabil poba in ga tiral sem. Tu naj pové, kje ga je dobil, morda se potem tudi zvé, kako so oni desetaki v našo hišo prišli, zavoljo katerih je naš gospod po nedolžnem zaprt.“

Meni pri teh besedah strojarja pride zopet na misel, kar mi je večkrat že poglavi hodilo, za česar pa nisem imel ne najmanjših dokazov. Vedé pa, da se pri otrocih z lepo besedo več opravi ko z ostrostjo, primem dečka za roko ter ga prijazno ogovarjam rekoč, da se mu tega hudega človeka ni treba bati, in da ga bom že jaz kaznoval. S tem ga napeljem počasi do tega, da mi pové, kako je prišel do tega „papirja“.

„O, naš papa in mama jih imata dosti. Če hočete, vam jih bom še prinesel“, odgovori deček.

„Kje jih imata?“ prašam dalje.

„O, so skriti, vi jih ne bote dobili.“

„Zakaj ne?“

„Zato, ker so skriti.“

„Kako si pa ti prišel do njih?“

„Enkrat sem videl, ko so šli papa pod streho, pa sem šel za njimi. Pod streho so pogledali okoli, če jih nobeden ne vidi. Jaz sem bil počenil za brun, pa sem se jim bil skrtil. Potlej so pa tam nekaj brskali, pa vzdignili nekaj opek in potegnili nekaj skup zvezanega papirja ven, pa so zopet opeko nazaj položili in šli proč; jaz pa sem šel potlej tudi tje, pa nisem mogel nič dobiti, zato ker nisem mogel opeke prizdigniti.“

„Kako si pa potlej jo vendar-le prizdignil, da si dobil ta papir?“

„O, saj ga nisem tam dobil! Gori se nisem več upal, zato ker bi bili morda papa hudi. Ta papir sem dobil v škatljici enkrat, ko sem mami ključ iz žepa vzela. Pa jim ne smete povedati, saj sem jim ključ potem nazaj dal, kakor sem ga vzela, da niso nič vedeli.“

„Ne boj se, ne bom jim povedal. Kje pa imajo mama škatljico s takim papirjem?“

„Vi je ne najdete, je skrita. Še menda papa za-njo ne vedó. O jaz pa vem! Veste tam, kjer se v njihovo spalnico pride, je med vratmi prag. Pa ta prag se prizdigne, notri pa je škatljica. Toda če od mame ključa ne dobote, ne morete je odpreti.“

Jaz vem dosti. Tedaj rečem dečku, da ga bom

domu peljal k mami nazaj, naročim strojarju, da naj o vsem molči, kar mi ta zadovoljnega obraza obljubi, dam povelje žandarjem in beričem, kolikor jih je domá, da imajo iti z nami, in tako se podamo naravnost proti hiši Jonasovi. Dečka, ki je proti meni prav priljuden postal, peljem za roko in mu obljubim, da bo strojar že dobil, kar mu gre, ker je tako grdo ravnal ž njim.

Potoma še le jamem prevdarjati važnost tega, kar mi je deček pravil. Naravnost povem tu, da me je to veselilo, kajti morda pride po vsem tem kaj jasnega v zeló zamotano preiskavo zoper Linarja, katerega bi bil prav rad opravičenega in nedolžnega videl. Zato in pa, da bi morda prišel ponarejevalcem na sled, sem sklenil tukaj postopati z naglostjo pa tudi previdnostjo.

Žandarjem in beričem sem že pred odhodom dal površna povelja; bolj natančna so imeli dobiti v hiši, kjer so imeli vse zastaviti ter nikogar pustiti iz prostora, kjer bi ga našli. Tako sem prišel jaz prvi k hiši, spremljevalci moji tik za mano. Z dečkom se podam po stopnicah gori in mignem dvema beričema, da mi imata biti tik za petami.

„Tukaj bodo mama,“ spregovori deček in pokaže vrata v prvem nadstropji.

„Dobro“, pravim jaz, „bom šel povedat jim, kaj se je tebi zgodilo. Le tu zunaj malo počakaj, te bom že poklical.“ (Dal. prih.)

Naši dopisi.

V Gorici 23. jan. — Mednarodna „beseda“ v tukajšnjem gledišči 17. t. m. je bila zopet sijajna. Slovenski pevci so se tudi ta pot dobro obnesli; najbolj je bil všeč srbski „Šta čutiš“, kateremu se je veliko ploskalo. Čisti dohodek ni še natančno znan, gotovo ga bo pa čez tisuč gold., ker je sam grof Gyulai 500 gold. podaril. Da pride ta denar ubozim dijakom gimnazijskim v prid, omenil sem že v poslednjem dopisu. — Dne 19. t. m. je imelo naše mestno starešinstvo zanimivo sejo. Šlo je za novo uravnanje vseh magistratnih uradniških služeb. Med drugimi bi se bilo imelo ustanoviti dvoje tajniških služeb, eno kontrolorstvo i. dr. Tedaj bi prizadela nova organizacija več stroškov. Pravijo pa, da za grmom nove organizacije še drug zajec tiči; da se je mislilo podeliti namreč glavno tajništvo nekemu glasovitemu možu, katerega pa vlada noče in ž njo vred tudi ena stranka v mestu in v starešinstvu ne. Ko je imelo priti pretekli torek do obravnavanja te stvari, nasvetoval je dr. M., da naj se razprava — odloži, in sicer iz ekonomičnih ozirov, ter da naj se samo eno tajništvo po starem razpiše. Prvi nasvet je padel; drugi je bil sprejet. Ker je potem župan-predsednik hotel prestopiti k razpravljanju novega organizacijskega načrta, začela se je (konservativna) manjšina in pa liberalni dr. M. temu ostro vstavljati in je svoj vpor potrdila s tem, da je — odšla. Ker je ostalo samih 9 starešin, niso mogli več sklepati. Pravih vzrokov teh homatij ni menda nihče povedal, vsak pa si jih je mislil. Tako je vse odloženo „ad calendas graecas“. — Predzadnji „Eco del Litorale“ je priobčil neko „poslano“ (od meseca decembra), v katerem se udje okrajne cenilne komisije Gradiščanske službi odpovedujejo, češ, da jim „ni mogoče pomagati ustanoviti tarife, ki se z njihovim prepričanjem ne vjema in ki žali interese naše dežele (njih okraja?).“ Med udi omenjene komisije je 5 deželni poslancev. — Že spet nov časnik imamo, in ta je 7. v Gorici! Ta teden je prišla na svetlo prva številka latinskega škofijskega mesečnika „Folium periodicum Archidioeceseos

Goritiensis.“ Zdaj je pa vendar-le res, da mi smo mi. Vrednik novemu listu je gosp. dr. Valussi, bogosl. profesor in državni poslanec. — Dne 10. januarija t. l. je bila prva letošnja seja deželnega šolskega sveta; predsedoval je gosp. namestnik baron Pino sam; deželni zastopnikov ni bilo zraven. — Poslednje „Novice“ smo dobili še le v petek; mislili smo že, da se jim je kaj — državno-pravdniskega pripetilo. Lepe reči imate na Kranjskem, res! — Zdaj pa še enmalo pedanterije; znabiti, da na zadnje vendar koga spreobrnem. V mojem poslanem dopisu (list 3. t. l.) sem pisal jaz: „... tisti pisci, ki so prej prijeli za pero, ko za slovnico“, — natisneno *) pa sem našel: „... prejeli.“ Prejeti je = empfangen, übernehmen; prijeti = greifen; pero prejmem, kedar mi ga kdo dá; za pero primem, kedar hočem pisati. Sicer se pa zamenjavanje teh dveh glagolov mnogokrat nahaja po časnikih in družih spisih. — Zrno do zrna pogača — si mislim — morebiti se po teh slovniskih drobtincah kdo spokori.

Iz Trsta 23. jan. (Volitve v mestni zbor) dveh poslancev iz tretjega razreda so se jako čudno vršile. Patriotično društvo naše, akoravno ni vsem po godu, je vendar za slovanstvo jako nam potrebno, ker se drži principa: blagor Trsta in njegove okolice. To društvo je ta pot propadlo s svojimi kandidati, zapeljano po vladnih organih. Vladni načelnik baron Pino je za kandidata postavil zagrizenega ustavoverca, ob enem nemškutarja in tevtona. Politično društvo „Il Progresso“ nasprotne stranke, katero pa je nekaj let sem zgubilo svoj nekdanji vpliv zaradi despotnega postopanja in terorističnih načel, postavilo je dva kandidata, in sicer prvega barona Morpurgo, kateri je lani v vseh razredih v državni in mestni zbor kandidiral, in je bil tudi nasprotni kandidat naše okolice; drugi pa je neki trgovec Petz, ultra-lahon; zmagala pa sta ta dva zato, ker so jima privrženci „Progresso“ dali vsi svoje glasove. Patriotično društvo pa, ker ni po svoji volji ravnalo in ni postavilo dveh spoštovanih mož, namreč dr. Bizjaka in Tomasini-a za kandidata, je propadlo; ako bi bila ta dva kandidirala, kar je bilo v prvi seji društva sklenjeno, zmagala bi bila z veliko večino glasov, pa vlada je hotela svojega Benjamina na prestol posaditi; spodlotelo je nji v sramoto in nam na kvar. Veliko uradnikov ni hotelo voliti vladnega kandidata Rabelna, ker ga za preveč zagrizenega nemca poznajo, in so se raji volitve zdržali, in to je pomagalo k zmagi nasprotnikom. Ljubljanske volitve tudi na obalah Jadranskega morja odmevajo in čutimo britko, kar se v sosedni deželi godi, kjer so največ beriči okrajnih glavarjev nemčurjem do zmage pomagali.

Iz Koroškega. — Veselo novico naj povedó „Novice“ svojim bralcem, da smo Slovenci na Koroškem vjeli drobtinico narodnih pravic s tem, da se je v Celovcu pri deželni sodnji ustanovil poseben oddelek (senat), sestavljen za sodnijske obravnave s Slovenci iz sodnikov, ki so vsi zmožni slovenskega jezika; predsednik temu senatu je dež. sodnje svétnik pl. Frauendorf, prisedniki pa gospodje Kronegger, vitez Luschan in Trug in namestni sodnik adjunkt Morak, kateri s še enim uradnikom ima pri deželni sodnji pisarnico, v kateri se zaslišujejo s pritožbami svojimi Slovenci v slovenskem jeziku. S tem neba zamudno, drago in recimo z eno besedo, krivično zasliševanje Slovencev s

*) Jaz pišem pri glagolih II. vrste „natisnen“ (ne „natisnjen“). V neki izvrstni novi knjigi pa se ponavlja skoz in skoz „opomnen“, kar ne gre, ker je opomniti (im) glag. IV. vrste. Pis.

Dr. E. H. Costa.

Kakor strela iz jasnega, zadela nas je iznenada tužna vest o smrti našega dr. Coste. Zopet ena izvrstna moč menj med slovenskimi brambovci! in to ne prostak, ampak eden izmed najboljših generalov!

Germanski mladenči plemenitaški hodili so za časa rimskih cesarjev v Rim in dali se uvrstiti v vojsko, da bi se rimskega vojskovanja naučili. Vrnivši se v domovino postali so ravno ti mladenči strah in pogin rimskemu carstvu. Tako je bil slavni Armin (Herman) poprej v rimski vojski. Enako si prisvajajo naši mladenči na nemških univerzah nemško znanost, in ravno ti nas znajo najbolje voditi v boj zoper sovraže, kojih orožje jim je znano. Eden izmed teh bil je naš Costa; in več ko enkrat so se Nemci jezili, da jih pobija Costa z učenostjo, ki jo je pri njih pridobil. Costa je dovršil juridične in filozofične študije, in smel se je meriti v učenosti z vsakim poslancem v Avstriji.

Nemci so ga zeló sovražili, — ravno ker so se ga bali, ker so čutili, da jim je kos!

Dr. Costa je družil v sebi dve lastnosti, ki se redko skupaj nahajate: namreč veliko učenost in gibčnost. Navadno so učeni ljudje okorni, in dostikrat v parlamentarnem boju neukretni, ker preveč počasi in temeljito mislijo. Costa pa je imel zraven temeljite učenosti tudi občudovanja vredno in redko gibčnost, ali kakor Nемец bolje reče „Schlagfertigkeit.“ Vsak mahljej nasprotnika je vedel hitro parirati, paragrafe je imel kar na „žnori“, in peljal je vselej tistega v boj, ki mu je bil za trenutek najbolj pripraven; nikoli ni bil v zadregi, nikoli osupnjen, nobeden mu ni „prišel do kože“. Z eno besedo, bil je v tem res nepresegljiv, in dostikrat je vgnal s svojo gibčnostjo v govoru nasprotnike v kozji rog, njega pa nikoli niso vjeli.

Ni čuda, da so se ga Nemci v parlamentu bali, in skušali so ga osmešiti po listih, ker mu v zboru niso nič mogli — se ve da najboljši kup zmaga (!), če za človekom hodim in se iz njega norčujem, in kamnje za njim mečem, ker si ga od spred zagrabititi ne upam!

Tretja izvrstna lastnost Costova je bila značajnost in doslednost.

Bili so nekateri Slovenci, ki so iz osebnega sovraštva do Coste hoteli slikati ga kot neznačajneža. In na kaj so to obrekovanje opirali? Zvedeli so, „da je bojda nekaj kot študent nemške barve nosil.“

Kot študent! Mislimo, da jih je malo mož, ki bi za vse misli in čine svojih mladih let odgovornost prevzeti hoteli. Kaj ne počno študentje! Ali ne pijančujejo, včasih ponočujejo, pojó in razsajajo, da je joj; in če pozneje v pametna leta pridejo, ali so neznačajni, ker teh neumnosti več ne uganjajo? Študentje gorijo in se navdušujejo za marsikatero reč, ki se jim v poznejših letih neumna in abotna zdi. Zato pa jim vendar nihče ne reče, da so neznačajni. Sploh je imel „Narod“ dolgo časa smešno in otročjo taktiko, da je, če je koga očrtni hotel, privlekel vse na dan od tistega človeka, od otročjih let sem in od šolskih klopí noter do zdaj. Toraj mislimo, da o tem ni treba več zgovora. Odkar je stopil Costa kot samostalen mož v javnost, kazal se je vedno tistega, namreč odločnega narodnjaka, in to nam ne veljá, kaj je počel, ko je hodil z abecednico v šolo, ali se kepal ali ne, ali se je kedaj s kakim fantom stepel ali ne, — to za nas nima nobene važnosti, in prepuščamo taka preiskovanja radi drugim.

Bojeval se je Costa za nas značajno in dosledno vsa leta; kar je za dobro spoznal, pri tem je ostal; tudi svoje taktike ni spremenil, ker je vedel, da

ni njegova taktika kriva slabega vspeha, temveč druge okoliščine, in da na noben drug način ni mogoče več doseči! Njegova taktika pa je bila „odprt vizir“, „lice v lice“ in „ne odjenjati“. Nikoli ni skušal prikupiti se kateri bodi sovražni stranki, ni skušal diplomatizirati in bratiti se s sovražnikom, ker je v svojej bistri pameti že davno sprevidel, da se na ta način pri Nemcih nič ne doseže, kajti on jih je poznal, noter do jeter in src, kakor malokateri Slovenec. Nasprotno zgrabil je sovražnika, kjer se mu je le pokazal. Kedar je bilo treba, stopil je za drevo, bežal pa ni nikoli, in vdal se ni nikdar. Labko so ga po tem takem ustavoverci sovražili, bolj ko smrt.

Četrta lepa lastnost Costova bil je njegov pogum. Neustrašeno se je boril, ne gledé na to, ali je sovražnik v manjščini ali večini. Bil je strah nemškutarjev v Kranjskem deželnem zboru, ker je vsacega takoj posekal na tla, ki si je upal, geniti se. V državnem zboru je ustavoverce tako zvijal, da so se mu sami čudili.

Vse te in druge izvrstne lastnosti pridobile so mu imenitno mesto med Avstrijskimi politikami, in slavno ime med Slovani in federalisti.

Kjer se je imenoval Bleiweis, imenoval se je tudi Costa; oba sta veljala federalistom kot močna stebra, ustavovercem kot nevarna sovražnika.

Dr. Costa je bil pa tudi marljiv in dober delavec. Zraven ogromnih privatnih opravil in skrbi z odvetništvom nikoli ni pustil domovine iz oči, kot deželni odbornik moral je nositi vse deželne zadeve v glavi, in pri vsem tem našel je vendar še čas, predsedovati „slov. Matici“, in vredovati po njej izdane spise. Ko je bil Ljubljanski župan, moral je vladati še občinske zadeve; tako, da se more reči: malokdo zamore toliko važnih opravil ob enem, in tako izvrstno opravljati!

Imel je Costa malo prijateljev, a mnogo sovražnikov; nekaj za to, ker je imel pred nemško učenostjo premalo rešpekta, da bi se bil dal po judovskih listih k Bismarkovemu liberalizmu spreobrniti, še več pa iz osebnih vzrokov. Za vso njegovo pogumno bojevanje za naše pravice mu „Slov. Narod“ ni mnogo hvale dal, nasprotno so se našli nekateri, ki jim nobeno sumničenje in obtolcevanje ni bilo preborno, če so mogli z njim dr. Costo očrtni. V poslednji dōbi moral je doživeti, da so mu lastni rojaki državnozbornski stol izpodmaknili.

Vsak nepristransk človek, ki ni od liberalnega „švindelná“ oslepljen, mora reči, da dr. Costa tega ni zaslužil, in da smo mu nasprotno mnogo hvale dolžni ostali. List za listom odpada, kaj bo iz nas!

Vladar sveta, zakaj nam jemlješ najboljše bojevnike! Zgodí naj se božja volja!

Naj počiva v miru! Večnaja mu pamet!

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

III.

Ponarejeni bankovci.

(Dalje.)

Beričema dam znamenje, da imata paziti na fanta in stopiti v sobo, če ju bom klical. Na to potrkam in vstopim. Iz naslanjača se na pol vzdigne ženska podoba, ki je najbrže prej dremala. Ko me zagleda in

spozná, mi pokaže stol tik sebe ter spregovori nekako naveličana:

„Skoro uganem, kaj vas je v mojo hišo pripeljalo. Je-li ste prišli prašat, kaj bi mi vedeli povedati o onih Linarjevih? O, to je rodovina, vsa skup nič vredna.“

„Motite se, gospa,“ odgovorim jaz mirno; „prišel sem zarad vas in vašega soproga. Je li domá?“

„Zarad mene in mojega soproga, pravite?“ praša gospá in stopi na noge. „Nama ni oni goljuf nobenega bankovca dal, ker moj soprog s takimi ljudmi ni bil nikdar v zvezi.“

„Prosim odgovora na vprašanje: Je li vaš soprog domá in mar veste, kje bi ga dobil?“

„Najbrže bo v svoji pisarnici,“ odgovori gospá nekoliko zavzeta zarad mojega strogega glasa. „Bom poslala po-nj, če se vam ne ljubi samemu iti k njemu.“

Izgovorivši to hoče prijeti za trak, ki je bil napeljan do zvonca, a jaz jo vstavim rekoč:

„Ni treba, gospá, ga bom že sam dobil. Ali ni tu vhod v vašo spalno sobo?“ prašam dalje kazaje stranska vrata.

„V spalno sobo? Gospod, smem prašati, kaj vam to mar gre?“ reče gospá nekoliko barvo spremenivša ingre proti sobi.

„Bodite, kjer ste, gospá, in ne ganite se iz mesta,“ pa velim jaz, gredé proti vratam.

„Oho, to bi vendar rada vedela, kdo je tu gospodar,“ zarohni gospá ter hoče potegniti za zvonec; a jaz jo primem za roko ter jo posadim na stol nazaj rekoč:

„Le mirno, sicer bi se vam sila godila.“

„Sila v moji hiši,“ kriči ona na vse grlo, da jaz, boječ se, da ne bi Jonas naše nazočnosti v hiši prekmalu zapazil, odprem vrata ter pokličem zunaj stoječa beriča. Ko vstopita, jej rečem:

„Zdaj le tiho, sicer se vam bodo usta zamašila.“

„Kaj, kaj, meni to v moji hiši — —“

Dalje ne more govoriti, kajti berič jej zamaši usta, drug pa jo drži, da se ne more ganiti. Na to grem jaz k vratam, skušam prizdigniti prag in ko se odmakne, izlečem iz votline pod njim škatljico, čisto podobno oni, katero smo pri Linarju našli za dimnikom. Ko gospá to vidi, se zgrudi na stol. Jaz se dalje zá-njo ne menim, marveč jo prepustim beričema ter grem iz sobe. Zunaj dobim dečka, ki je še vedno mirno čakal, ter se podam ž njim v pisarnico, pred katero že stojita dva žandarja. Potrkam in brž na to vstopim.

Kaj zagledam! Jonas sedi s krčmarjem pri mizi, prvi sune več papirja iz nje, da pade za zid; oba sta zeló preplašena. Vendar se Jonas brž zavé, vstane ter mi gré naproti.

„Česa želite, gospod sodnik?“ me praša ter skuša obrazu svojemu dati naravno podobo, ob enem pa tudi postaviti se med me in krčmarja, kateremu je gotovo hotel dati priliko, da bi kaj skril. A jaz, zapazivši to, odprem zopet vrata in žandarja se pokažeta. Jonas in njegov tovariš postaneta v tem hipu bleda kot zid, zadnji seže celó po neko reč v žep, a jaz, urnejši od njega, zgrabim ga za roko, žandar pristopi in tako pade krčmarju pištola iz žepa. Na to ukažem ga vkleniti, Jonasu pa zažugam, da se bo njemu ravno taka zgodila, če se bo le količkaj sumljivo obnašal. Ker je videl, da je resnica, se je vdal in se ni vstavljal, ko sem jaz segel za njegovo mizo in izlekel dva zvezka ponarejenih desetakov, katere je bil on prej tje pahnil. Razen teh sem dobil tudi papir, na katerem je bil neki račun. Vse to vtaknem v žep.

Pustivši jetnika pod varstvom žandarjev se podam potem preiskavat hišo. S pomočjo dečka, ki o vsem tem ni še nič vedel, najdemo kmalu pod streho prostor, v katerem je bilo shranjenih zopet petnajst zvez-

kov ponarejenih bankovcev. Druzega v hiši, katero smo vso preiskali, ni bilo najti. Vzemši vse knjige v pisarnici Jonasovi seboj se vrnem nazaj k sodnji, kamor so bili Jonas in njegova žena ter ž njima vred zajeti krčmar že odpeljani. Jaz sem bil prav zadovoljen sam s seboj, ker se mi je zdelo, da sem tu kaj posebnega ogrenil. Jetnike, katere sem bil ukazal vsacega posebej zapreti, pokličem zaporedoma k sebi.

Prvi je na vrsti Jonas. Pride in brati mu je na obrazu, kaj ga v notranjem trga. Na moja vprašanja ne odgovori besedice, zato ga dam zopet odpeljati v samotni zapor; ravno tako krčmarja, iz katerega tudi ni nič spraviti. Za take trdovratneže je samotna ječa najboljšje mazilo.

Vse drugače se obnaša žena Jonasova. Vstopivša zarohni najprvo nad mano, kako da sem se predrznil ž njo tako ravnati, kakor s kako baburo.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Iz Trsta 5. sveč. — Za Tržaško okolico se je napravilo jako važno društvo, namreč politično bralno društvo „Eдинost“. Na svečnico je imelo društvo prvi občni zbor v lepo okinčani dvorani stare šole, ljudstva se je zbralo nad 300 okoličanov in mestjanov. Zapazili smo tudi odlične gospode, kateri so s svojim pohodom društvo počastili in sicer deželni poslanec baron Wittman, dr. Bizjak in dr. Kafka. Predsedoval je deželni poslanec Nadlišek, pozdravil je občinstvo v tehtnem govoru ter naslikal v malo besedah važnost političnega društva; ko je končal govor, je oddal predsedništvo gosp. dr. Bizjaku, kateri je bil enoglasno za predsednika novega društva izvoljen. Dr. Bizjak se zahvaluje za skazano mu čast in zaupanje, katero stavi občinstvo v njega; navedel je, da se ni mogel odločiti dolgo časa, prevzeti važni častni posel; zagotavlja, da bo vedno vse storil, kar bo v njegovi moči, v prid naroda in okolice; naglašá prijaznost med onimi, katere je osoda drug zraven drugega živeti vravnala, da treba postopati postavni pot do boja, in nasprotniki bodo spoštovali naše vedenje. Nazadnje pa opomni vedno zvesto ostati cesarju kot dosedaj toliko stotin let. Navdušeni živio-klici gromeli so po dvorani. Tajnik gosp. Trobec poroča o društvenem delovanji, in govori za okolico koristen govor ter omenja krivice, katere se okolici godé vsled pritiska nasprotne stranke. Gosp. Dolinar omenja, da društvo ne bo imelo samo političnega namena, ampak pospeševalo bode tudi gospodarstvene stvari, da se približa počasi vrsti izobraženih narodov, zato povdarja pomanjkanje ljudskih šol v materinem jeziku, ktere edine bi mogle okolico zboljšati v ekonomičnem in narodnem obziru; opominja pa okoličane in druge odlične Slovence, naj noben ne izostane s svojo duševno in materijalno močjo, in naj dela na to, da beseda „Eдинost“ res ono mesto zavzame, katere blagi pomen boljši prihodnost obeta. G. vitez B. Wittman kot gost prosi besede; ker pa ne ume slovenskega, dovoljuje se mu v laškem jeziku govoriti; navdušil je okoličane, da so tudi oni poklicani na potu omike boriti se za svojo narodnost in boljšo prihodnost, spominja na zvestobo, ktero so Slovani vedno v najhujih prilikah dinastiji in cesarju skazovali, nazadnje pa pozivlja zbrano občinstvo na neutrudljivo delavnost vedno pod znanim slovenskim geslom „naprej“. Brezkončni živio-klici so bili govorniku hvala.

Gosp. kaplan Križman stopi potem na oder, govori kot najboljši govornik in pravi: Dragi okoličani! ko se ravno danes — 2. svečana — to društvo odpre, ne pozabimo onega moža, kateri je prvi Slovincu go-

pravilne oblike, pričajo: država, kričava (starosl.), meljava (srb.) itd.

Ta velika ljubezen do *l^a*, ki so jo nekateri zdaj jeli razodevati, zavedla je zopet druge nedouke, da pišejo celó: stopilši namesto: stopivši, ter utegnejo še kdaj tudi kralje mleko piti mesto kravjega.

Reklo se je prej, da so pridevniki: aven, iven, nekako podobni participom na -oč, eč; vendar tako daleč, mislim, ne sme se iti z njimi, da bi pred sabo imeli od sebe zavisnih samostavnikov, kakor na priliko stoji v neki novi knjigi: „ker je obe elektriki ločilni zrak slab provodnik (mesto: obe elektriki ločeči zrak). V drugih slovanskih jezikih je malo takih pridevnikov, vendar imajo Poljaki: dzialalni, užywalni, jadalni (z neprečrtanim *l*) in Rusi pravijo: povivalnaja babka (Hebamme, z enakim *l*). (Dal. prih.)

Slovensko slovstvo.

„Sv. Veliki Teden in Velika noč“

je naslov knjigi, ki jo je lani tik pred Veliko nočjo na svetlo dal gimnaz. prof. Andrej Marušič in založil Edv. Seitz v Gorici. Današnji „oglasnik“ jo naznanja. Ker se je za lanski Veliki teden razposlala prekasno, zato priporočamo jo letos živo vsem tistim, ki niso imeli preteklo leto prilike, omisliti si je. — „Veliki Teden“ obsega na 407 straneh v osmerki vse, kar se od cvetne nedelje do Velike noči po farnih cerkvah opravlja, — v latinskem in slovenskem jeziku. Obredi (cerkvena opravila) so mikavno in podučno pojasnjeni, tako da, kdor ima te bukve, vse lahko razume, kar v cerkvi vidi in sliši. — Da je pisava pravilna in čista, ni nam treba praviti; imé velecenjenega pisatelja samo je že porok za delo izvrstno, kar sta že vlni pripoznala izvedenca v „Danici“ in „Slov. Gosp.“ s častno kritiko. — Dodanih je letos knjigi nekaj popravkov tiskarnih pomot. V končni opazki smo našli tudi to notico, da prvi slovenski „Veliki Teden“ od leta 1829 je spisal (v bukvah ne imenovani) nekdanji prošt v Novem mestu Andr. Albrecht, in da z „metelčico“ pisanega velikotjednika ni. (V predgovoru, namreč, je govoril pisatelj A. M. tudi o taki izdavi velikotjednika.) Po vsem tem Slovenci, ki nimate še te jako lepe knjižice, sezite zdaj po njej.

Mnogovrstne novice.

* *Ni vse zlato, kar se sveti!* — Nemčija je 1873. leta za 829 milijonov in 666.000 tolarjev blagá iz svojih dežel v tuje dežele prodala, kupila pa ga je iz tujih dežel za 1419 milijonov in 111.000 tolarjev, po takem je tedaj to leto za 589 milijonov in 445.000 tolarjev več denarja v tuje dežele šlo. Če tedaj to le nekatera leta še trpi, bodo ne samo tisti milijoni tolarjev iz Nemčije romali, ki jih je od Francozov za vojsko dobila, temuč še veliko več gotovine bode izfrčalo iz njenih dežel; potem bodo le še vojaki jej ostali za poplačanje potrebščin, ki si jih iz tujih dežel omisliti mora. Zares! al ni to očitno ubožno pismo za Bismarkovo vladarstvo?

* *Hiša za 1 gold. prodana!* — Nikar ne mislite, dragi gospodarji, da je to šala; gola resnica je, kajti advokat Janez Karman, ki je to hišo in še drugo posestvo zraven nje kupil, kaže, da vsak, ki bi tega ne verjel, se lahko prepriča iz sodnijskega zapisnika. 31. dne januarija t. l. je namreč ta advokat kupil to hišo v Starem Futaku Bačke županije na spodnjem Ogerkem, ki je že drugi pot na dražbi (licitaciji) na prodaj ponujana in na 500 gold. cenjena bila, pa ker družega

licitanta ni bilo, za 1 goldinar prodana, ob enem je isti advokat na tej dražbi zemljišče, ki je merilo 16 oralov in za 2400 gold. izklicano bilo, za 100 gold. kupil. — To so pač žalostna znamenja sedanjega časa.

* *Cesarja Franc Jožefa* namerava občina Kornyreva v Severinski županiji za svojega poslanca pri prihodnjih volitvah izvoliti. Ta občina je namreč zelo nejevoljna s svojim dosedanjim poslancem Trajan Dodatom, ki dosihmal za njo še ni nič storil. Cesar, pravijo, pa je njih oče. Res! odkritosrčna je ta želja, če bi se le občini mogla spolniti.

* *Norčava poroka.* Konec letošnjega pusta se je oženil 60 let star vdovec z 103 leta staro vdovo v Cinnwaldu na Českem. 80 let stari sin neveste, ki je uradnik v pokoji v Pragi, je bil z mlajšimi otroci te neveste pri poroki pričujoč. Pravijo, da ta „mlada“ nevesta je bila le enkrat bolna, ko je še v šolo hodila, zdaj pa je popolnoma zdrava in čvrsto opravlja vsa hišna opravila.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

III.

Ponarejeni bankovci.

(Dalje.)

„O, le pripravite se,“ mi žuga, „jaz vam bom pokazala, kaj se pravi z nami tako ravnati! Jutri, še danes, koj zdaj grem k gospej predstojnici.“

„Obžalujem, da to ne bo mogoče,“ vgovarjam jaz mirno, „kajti za zdaj boste morali že še tu biti.“

„Da bi bila jaz tu,“ se grozi žena, „tu v tisti luknji, v katero ste me vtaknili? Nikakor ne, minuto več ne ostanem tu. Se bo videlo, če gospé predstojnice beseda še kaj veljá! O jaz vam bom pela, jaz, brž boste prestavljeni, ne, iz službe boste zapodeni, brez penzije, razumite?“

„Se še ne mudi,“ jej sežem jaz v besedo, „prašam pa vas, ali vas je volja, odgovarjati na moja vprašanja?“

„Jaz vam? Nikdar! Vi predrznež vi!“

„Opominjam vas, da ste tu pred sodnijo in se imate mirno in spodobno obnašati, sicer —“

„Sicer?“ mi seže v besedo in hudo vpre svoje sive oči va-me.

„Sicer bi vas moral spodobnega obnašanja učiti“, odgovorim jaz strogo; „pri nas imamo naprave, v katerih se nepokorni madé brez ozira na to, ali so ženskega ali moškega spola.“

„O, o, bom videla, kako daleč predrznost in nesramnost vaša segati sme. Jaz vam ne odgovorim nič, razumite? Se bom že drugod pritožila zoper tako silovitost.“

„Slobodno! To pravico imate. Zdaj pa odgovarjajte najprej meni.“

„Z vami ne govorim, to sem že rekla,“ se zadere ošabno, se zasučé in hoče iti iz sobe, a na pragu jo vstavi čuvaj. Jaz mu mignem, da jo odpelje, spoznavši, da zdaj ni ž njo nič opraviti.

Mislite si, kak hrup je naredila ta dogodba po trgu! Zdaj je bilo nekaterim razumljivo, kako je mogel priti Jonas do tega bogastva, kajti kupčija z lesom, s katero se je le bolj na videz pečal, mu ni mogla toliko nesti, za kolikor je bil vsako leto bogatejši. „To je tedaj tista loterija — so rekli drugi — v kateri je, kakor je pravil, toliko zadel!“

Najbolj zadovoljno se je pa kazalo ženstvo s tem, da je bila prevzetna in napihnjena „gospá“ zaprta. Jaz ne vem, če je bil kdo v trgu, ki bi bil miloval zaprte.

Še isti večer sem si napravil načrt, po katerem sem se hotel lotiti preiskave. Da je Jonas v zvezi s ponarejevalci, če ni sam ponarejevalec, to je bilo skoro jasno. Da je imel pomagače, ki so bankovce izdajali, tudi to je bilo gotovo, kajti dozdej ni prišlo nikjer na dan, da bi bil on kak ponarejen desetak le kdaj imel. Morda najdem v pismih in knjigah, ki sem jih bil sabo vzel, kak ključ do te uganjke.

Vzamem jih v roko in jamem pregledovati. A tu ni najti ničesar, vsa pisma so do trgovcev in govore o trgovini ter niso nikakor spodtekljiva. Nerazumljiv pa mi je list, katerega je hotel krčmar strgati in vničiti, pa sem mu ga bil iz rok strgal. Tu je bilo pisano:

„Pr. 60 po 5, izdal 52, je 260, odstotki 52, skup 208. U. noče več. Zdej 30 po 6, je 180, 30 njemu, je 120.“

Zamislil sem v ta list in čez nekoliko časa si te znamke tako-le raztolmačim:

„Prejel 60 bankovcev, za katere imam dati po 5 gold. Izdal jih 52, kar znese 260 gold.; od teh mi gre 10 odstotkov zato, da sem jih spečal, tedaj 52 gold. Če jih odštejem od 260 gold., ostane vam 208 gold. U. noče več bankovcev. Zdej jih je spečal 30, od katerih ima dati po 6 gold., tedaj 180 gold. Od teh odbije deset odstotkov, to je 30 gold., toraj ostane vam 120 gold.“

To raztolmačenje se mi zdi jako verjetno, le kdo je tisti „U.“, nad tem si zastonj glavo ubijam. Treba čakati, morda me preiskava pripelje na pravo pot.

Preiskava se toraj plete dalje. Se ve, da tudi Linar, kateremu pa dozdej nisem še nič povedal, ostane dalje v preiskovalnem zaporu. Jaz sem mislil, da ne bo težko zaprte pripraviti do tega, da bi vse obstali. Al motil sem se. Jonas in krčmar, katerima pokažem tudi po meni razvozljan list, nočeta o ničemur nič vedeti, tudi o bankovcih ne, kateri so bili pri preiskavi hiše pod streho in v njegovi pisarnici najdeni. Krčmar odločno taji, da ni bil z Jonasom v nikaki zvezi, Jonas pa ostane pri tem, da ni vedel, da so bili bankovci ponarejeni. Jonasova žena, pri kateri smo našli ključ do one pod pragom skrite škatljice, se je bila preobrnila čez noč, a tudi ona trdi, da jej še na misel ni prišlo, da bi bili desetaki v njeni privatni škrinjici ponarejeni. Ko jej očitam, da je škrinjica, v kateri so bili pri njej najdeni bankovci, popolnoma podobna oni, katero smo pri Linarju našli, mi odgovori kratko:

„Mogoče! Saj je takih škrinjic več na prodaj.“

Memogredé naj tu še omenim, da se mi je o tej ženski zelo čudno zdelo in mi bilo malo všeč to, da ni nikdar po svojih otrocih tožila. Res, da so bili morda v boljših rokah, ko prej, ker je bila prišla neka teta njena gospodinjit v hišo; al vendar je slabo spričalo za materno srce, če nikdar otrok ne pogreša. Tudi oče se ni zmenil za-nje.

Vse to mi je vtrdilo prepričanje, da imam prave in trdovratne hudodelnike v pesteh, al do kože jim vendar nisem mogel tako, kakor bi jim bil rad prišel.
(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

V Gorici 27. febr. — Kaj hočem pisati? Res, — vreme, vreme! Kdor ne vé, o čem govoriti, — naj govori o vremenu. Dasi je ta pregovor že precej star in oguljen, vidimo vendar, da se ga tudi najvišji omikanci drže in ga najglasovitiši časniki spoštujejo. Gotovo nisi našel lista preteklega dne, da ne bi bil pisal o mrazu.

Mi Goričani — pardôn — „Nizzani“ smo sicer srečniši, nego marsikateri drugi ljudje na svetu, pa vendar smo imeli tudi svojo zimico. 15°—25° pod ničlo (R.) sicer nismo poskusili, ali naš „Gargárec“, kedar ga jeza zgrabi, kakor na pr. pretekli teden, je hujši, ko inostranske „stopinje“. Imeli smo pa zraven burje dostojno število stopinj tudi mi — toliko, kolikor jih Gorica v najhujši zimi prestande, to je 5°—6° pod O (R.). Dvakrat, pretekli in ta teden, nas je tudi sneg enmalo pobelil; zadnji zginja ravno zdaj, ko to pišem. In tako naj dam (smem li?) zimi za letos slovó; kajti vreme se je od včeraj sem kolikor toliko zmehčalo. — Ljudi je ta mesec veliko pomrlo, sosebno tudi vojakov. Ni ga dneva, da ne bi videli vojaškega pogreba. Ubogi Dalmatinci niso vajeni letošnje Goriške zime; brž ko ne pa tudi — „bolnišnične juhe“ ne. Pisal sem enkrat nekaj ne prav castnega o našem vojaškem polku. Motil sem se; polk je ves prerujen, odkar so italijanski element po večem iz njega iztrebili. Jako pohlevni ljudje so naši vojaki — z majhino izjemo vsi Slovani. — Dne 18. t. m. je bil pogreb glasovitega tukajšnjega advokata nekdanjega dežel. poslanca itd. dr. Iv. Rismondo-a. Jako veličasten je bil; ne toliko po vnanjem aparatu, ampak zarad množice gospôde, ki ga je spremljala in pa lepega reda. Umrl je ranjki kot dober kristjan, da-si so ga šteli k liberalcem. Čudno je to, da je po dolgi bolezni — ko se je zdelo, da se je bil okreval — šel nekega dne obiskat grob svoje lani umrle sopruge. In tisti dan (ali ta dan potlej) je sam umrl! Nič manj čudno je tudi to, da med vsemi liberalnimi društvi, katerih ud, načelnik ali pospeševalec je R. bil, niso našli moža, da bi mu bil na grobu govoril. Govor — kratek, pa prav dober — je imel (čujte!) predsednik „katoliško-politiškega društva“ in eden prvih ustanoviteljev in podpornikov katol. lista „Eco del Litorale“. In ta govor je veljal — glavnemu ustanovitelju liberalnega časnika „L Isonzo“!! Sicer pa ni v dr. Doliakovem *) govoru čisto nič razžaljivega, pretiranega ali neprimerne. Pri vsem tem pa se radikalci togoté in ni jim ne govor, ne govornik po volji. — V 8 dneh sta umrla na tukajšnjem gimnaziji 2 sedmošolca (eden v Benetkah). — Iz Gradiščanskega okrajnega šolskega sveta sta izstopila oba okrajna zastopnika, ki ju dež. odbor imenuje, in sicer, kakor se zdi, zavoljo tega, ker ni hotelo ministerstvo predložiti cesarju na potrdbo nekih poprav v šolskih postavah, ki jih je bil naš dež. zbor osnoval in potrdil. — Imenovan je za Gradiščanski in mestno-Goriški okraj nov stalen okrajni nadzornik g. J. Kulot, gimn. profesor.

S Kropo 23. febr. (Priporočilo gosp. Samasse.) Že v dveh dopisih ste, drage „Novice“, govorile o Samasovih zvonovih, naj Vam toraj tudi jaz podam eno pero za njegov umetniški venec. Pri cerkvi Marije Device v Kropi se nam je bil leta 1869 mali zvon ubil in dali smo ga preliti pri g. Samassi, ki je sam prišel sem po ostalih dveh določiti glas novega, da bi se vsi trije dobro vjemali. Novi zvon se pripelje v Kropo, vse je na nogah, celó možnarji so morali iz svojih shramb na dan in pokali so, da je bilo kaj. Al to veselje se naglo poleže, brž ko novi zvon zapoje. To Vam je bil glas kakor mačji, ki se drugima dvema ni nikakor prilegal. Zvon je bil znotraj ves gručast in luknjast ter sploh tak, da ga nismo mogli obdržati. Pišemo gosp. Samassi ter zahtevamo, da nam dá dober zvon, kakor smo se pogodili, ne pa to, kar nam je gori poslal; zvon je za kacega čednika, ne pa za cerkev. Po dolgem obotavljanji

*) Do te časti je prišel dr. D. zavoljo tega, ker je starešina vseh advokatov in oseben pa ne političen prijatelj rajnkemu.
Pis.

grati denarje, ko imamo svoje glagole: pregovoriti, spregovoriti, prebuditi, prelivati, zapiti, zaigrati?! Pišimo rajši kar čisto srbščino ali pa češčino!

Sosebno je nepotrebno in nekazno odstopati od dozdane navade v pisanji besed: premeniti, premena, prremenljiv, ki so jih nekateri velecenjeni in prezaslužni pisatelji jeli pisati s pro-. Prvič, narod govori: premeniti, drugič, takó je tudi logično, ker tukaj ne hodi za prohod skozi kako stvar, marveč za prehod z ene oblike na drugo, za prestop iz enega v drug stan, za preuredbo, predrugačbo; tretjič ima staroslovenščina po Miklošiči v največ virih: prremeniti, prremenjati, prámena, in samo v enem: promena, ter je Čehom in Rusom oboja oblika znana. Srbščina ima res samo: promena, promeniti; ali zakaj bi se prav tukaj dajala prednost srbščini pred staroslovenščino, zakaj bi jo dajali tisti, ki brez ozira na srbščino pišejo: lastnostij, bodočest, ja je gledal, vnenjest, poprejšnjest itd. *)

(Dalje prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* *Zima brez konca in kraja!* — „Pojte rakom žvižgat vi lažnjivi preroki vremena!“ — pač letos smejo reči povsod. Pariški konservatorij je prerokoval konec zime sredi januarija meseca, tudi stari Matija s svojim pregovorom, da „Matija led zbija; če ga ni, ga pa naredi“, je letos velik lažnik; da celó žrjavi so letos vsi zbegani; pretekle tri dni zvečer že smo jih slišali nad nami v Ljubljani; zapustili so menda letos sneženo Laško ter se vrnili k nam nazaj, mislé, da jim bode tu gorkeje, al goljufali so se ubogi romarji. Da je v naših krajih zima dolga, ni čuda, al da tudi na Laškem, Turškem in drugod je še huja, to je nenavadno. Na Laškem imajo letos toliko snega, da najstarejši ljudje tacega ne pomnijo. V Milani ga je padlo 19. in 20. dne preteklega meseca toliko, da 1. dan so najeli 3500, 2. dan pa 4500 delavcev, ki so ga iz ulic kidali, katerim so samo 1. dan za to plačali 104.000 frankov. V Benetkah je 19. svečana zraven snega razsajal tak vihar po morji, da je mnogo ladij škodo trpelo. V Turinu in okolici njegovi je snežilo 3 dni in 3 noči neprenehoma. V Bologni je teža snega ponoči potrla streho hiše, pod katero je spala družina s 7 otroci; vse druge so oteli smrti, očeta pa je ubilo. Od Genove do Florence okó ni videlo nič družega kot sneg in le sneg; noben voz se ni mogel peljati, in če se je peljal, drčalo se je konjem, ki niso imeli poostrenih podkev, tako, da niso mogli naprej. Ni tedaj čuda, da letos po več krajih žlahna divjina (srne, jeleni itd.) konec jemlje. Grozno trpijo v Švajci; v več krajih so hiše popolnoma pokrite s snegom in pod snegom so morali ljudje predóre (tunele) narediti,

*) To brezumno predrugačevanje je tudi nevgodno národnemu napredku, ker ljudi bega in jim kalí veselje do novejših izdelkov, slovenskega slovstva. O, da bi, sosebno kar je mlajših prebrisane glave, tako neplodno presukavanje oblik, — o čemer smo gori navedli nekoliko primerov, — prepustili vrednemu tega imena „jezikobrodju“ ter držéč se pisanja, kakoršno se je večini slovenski priljubilo, rajši iskali cene in veljave v tem prizadetji, kakó bi svojim v čistem jeziku pravilno osnovanim spisom dali pravi klasični lik, kakó bi jih ubrali na vse strani po zahtevu blagostne simetrije ter navdahnili jim prikupljivo milino! Res bi bila naloga zlasti znanstvenih zavodov prednjačiti, kakor pravi Hrvat, v taki vzoriti pisavi, in prepušča se sodba sprevidnim, je li povsem dostojno, na pr. Matice naše, če v njenih razdatkih piše eden: ne bil, drugi: ni bil, tretji: nij bil; eden: jena hči, drug: njena hči; eden: minuta, drug: minota (natvora?); eden: spregovoriti, drug: probuditi; eden: čoln, drug: čolen; eden: za očetom, drug: za očó; eden: osvobodjen, drug: učinen, naklonen, tretji zopet: mladezen (Slama, hočem reči: Slava izumitelju i posnemateljem!) itd.

da skozi nje morejo vèn na cesto; če kmalu ne nastopi spomlad, poginilo bode mnogo živine lakote; cent sená veljá že 11 do 12 frankov.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

III.

Ponarejeni bankovci.

(Dalje.)

Morda bi se bila ta reč še dolgo vlekla, zlasti kar se tiče zveze med Jonasem in Linarjem, kateremu je moral prvi podvreči one bankovce, da ne bi bilo se prigodilo zopet nekaj, kar je preiskavo naglo pripeljalo na pravo pot.

Nekega popoldne pride k meni učitelj, o katerem sem že prej rekel, da je bil memo krčmarja edina oseba, ki je z Jonasom občevala. Mož je ves plah, kakor da bi se mu bila kaka nesreča prigodila. Jaz mu ponudim stol in ko sede, ga prašam, kaj ga je k meni pripeljalo.

„Vest, huda vest,“ odgovori ves potr. „Tako mi ni več živeti, če bi tudi varno bilo.“

„Vest vas teži?“ prašam zavzet. „I, kaj imaste vendar na nji.“

„Poslušajte me, potem pa storite z mano, kar hočete. Dobrega tako nisem vreden.“

Ko mu zagotovim, da ga bom poslušal, potem pa ravnal po postavi, prične:

„Da, po postavi, nič drugače, to zaslužim. Najprvo zvedite, da Linar sedi po nedolžnem v zaporu.“

„To veste vi in mi pridete še le zdaj praviti?“

„Prej sem se bal, a zdaj, ko ste pravega prijeli, se ne bojim več. Tudi bi prej ne bil imel nobenih dokazov, Jonas in krčmar bi bila vse vtajila in tako bi bil jaz prišel zarad obrekovanja v past, Linarju pa to ne bi bilo pomagalo.“

„Govorite, človek, govorite! Povejte mi vse, kajti vsaka ura, katero sedi Linar po nedolžnem v ječi, pade vam na krivdo.“

„O, bom govoril, vse bom povedal, kar vem. Kar pa ne vem, do tega vam bom pokazal pot.“

„Postava ima v takih slučajih, če pride po prostovoljnem naznanilu kakega sokrivca kako hudodelstvo na dan, posebne olajšalne določbe, in zlasti če kdo, čeravno sokrivec, izdá kako družbo, ki se pečá s ponarejanjem in izdajanjem bankovcev, ali pokaže pot, po kateri pride sodnija do nje, se ravná ž njim jako milostljivo, včasih ostane celó brez kazni.“

„Tega mi ni bilo treba opomniti, gospod sodnik, jaz bi vam bil tako vse povedal, kar vem. Milost postave celó ne maram, ker vem, da sem zaslužil ostro kazen. Tedaj čujte!“

Jaz vzamem pero v roko, da bi si kaj zapisal, in on prične:

„Jaz sem tu učitelj, to vam bo znano, da je plača moja pičila, to tudi veste. Predno sem se posvetil učiteljstvu, bil sem uradnik, ali zavoljo neke nezvestobe so mi bili slovo dali. Ker se potem nisem mogel drugam obrniti, sem prišel sem za učitelja. Lahkoživcu, ki sem, mi ni bilo moč shajati s pičlo plačo, zato sem bil vedno v denarnih zadregah. To je moral Jonas zvedeti, kajti nekega dne pride k meni in mi ponudi denarja na posodo. Lahko si mislite, kako brez pomislika

sem se poslužil te ponudbe. Oh, da bi nikdar ne bil spoznal tega človeka, morda bi se bil v sili in revšini vsaj rednega življenja navadil!

„Ali ni Jonas posojenega vam denarja nikdar nazaj tirjal?“ mu sežem prašaje jaz v besedo.

„Kaj pa da ga je! Ko sem se bil pri njem že zadosti zadolžil, me pokliče nekega dne ter me praša, kdaj mu mislim posojila vrniti. Na to nisem imel — se ve da — pravega odgovora, ker še sam tega nisem nikdar resno pretresal. „Jaz vam bom olajšal plačilo — prične slednjič on sam — tako, da mi ne boste nič plačali iz svojega, marveč še denar zaslužili.“ To mi je bilo — se ve da — zeló všeč. Jonas mi potem razklada dalje, da, če bom previden, za-me ne bo nobene nevarnosti pri tem, kar mi bo izročil, in ko mu jaz prisežem, da bom molčal, mi pokaže zvezek desetakov. Poglejte jih, pravi. Meni se kar v glavi vrti. Ali kaj zapazite na njih? me vpraša. Jaz jih ogledujem, a ne zapazim ničesar. No, glejte, za vsak tak desetak mi prinesete pet goldinarjev, kar več dobite za nje, bo vaše. Če mi jih boste pridno med ljudi spravljali, bom čez nekaj časa naredil črto čez ves vaš dolg. Jaz veselja poskakujem, kajti takih pogojev plačevanja dolga se res nisem nikdar nadjal. Spravim toraj zvezek desetakov — bilo jih je menda sto — in hočem iti, a Jonas me ustavi. Ti desetaki so ponarejeni, mi pravi, a dobro ponarejeni, česar ste se sami prepričali. Izdajajte jih toraj previdno, da nas sodnija ne zasači, sicer ste pogubljeni. Jaz se ne bojim, da bi me izdali, kajti, če bi zgrabljeni prav trdili, da ste jih od mene dobili, nimate nobenih dokazov. Toraj veste, da gre le za vašo kožo, če vas primejo; ravnajte se po tem! Ta novica me je nekoliko prestrašila.“

(Dalje prihodnjič.)

Slovensko slovstvo.

* *Slovanski elementi v venetščini*. 2. del. Spisal Davorin Terstenjak. V Ljubljani natisnili Blaznikovi dediči 1875.

V tej knjigi nadaljuje slavni naš pisatelj preiskavo jezikovskih zakladov slovanskih v jeziku Venetov ter z dodanimi zgodovinskimi, arheološkimi in mitološkimi opazkami skuša podpirati trditev, da starodavni Veneti so bili betva plemena slovanskega. Razprave Terstenjakove so in ostanejo vsakakor jako zanimive; če tudi drugi učenjaki se ne skladajo z rezultati in sklepi njegovih preiskav, imajo one gotovo to vrednost, da vzpodbujajo druge na enake preiskave in jih napotovajo na vire, ki jih sami ne zasledijo. Na to stran je genialni Terstenjak res občudovanja vreden, in ponosni smemo Slovenci biti, da ga imamo. — Kar pa se tiče slovenščine v pisavi, naj nam ne zamere spoštovani rodoljub, ako še posebno začudenje izrekamo o onem zopernem lokalizmu „ka“, ki ga niti drugje med Slovenci niti med drugimi Jugoslovani ne nahajamo. Bližajmo se drug drugemu, a ne se odстранujmo s specialitetami, ki nimajo nobene vrednosti!

Naši dopisi.

Iz Dunaja 4. marca. — Iz tukajšnjih časnikov vsake stranke in vsake vere pač lahko se vidi, da je čedalje več gnjilobe v naši državi, zato pa tudi ni čuda, da to, kar so časnikarji danes trdili, jutri že več ni res. Isto tako tudi nihče ne more reči, kedaj dobimo novo ministerstvo, čeravno vsak vé, da se tako maje in guga, da ni misliti na dolgi obstanek njegov. Če Dunajčanje

stare korenine začno prirojene jim burke uganjati, na priliko, da pride Ofenheim za ministra finance, Giskra za ministra kupčijstva, dr. Schindler za ministra pravosodja itd., po tem vidite, da je prememba pred durmi. Državni dualizem je rodil že tudi nasprotje med Dunajskim in Peštanskim ministerstvom. Wenkheimovo ministerstvo na Ogerskem je le od danes do jutri, in še le potem, ko pride Senyey do krmila na Ogerskem, pride tudi zopet čas za Hohenwarta pri nas, potem pa bode tudi Andrassy-u zakljenkalo, kakor je zakljenkalo Beustu, ki je z Lonnyayem vred jamo kopal Hohenwarta, a potem tudi sam va-njo padel. — Da je Ofenheim nekriv spoznan bil, je pri veliki večini Dunajčanov izbudilo veliko nevoljo; primerilo se je zarad tega še celó to, da je bil v nekaterih krčmah ravs in kav. Ofenheim menda sam je vedel, da ste dve vroči stranki med tukajšnjim ljudstvom: ena zoper, druga za njega, zato je tudi z rodovino svojo odlazil na Laško, da se je otel preprijaznim, a tudi neljubim demonstracijam. On in Banhans sta tedaj tam, kjer pomaranče cvetó. — Naj Vam še iz državnega zbora nekaj povem. Nova vladna postava o hišnem davku je prišla v obravnavo; poslanec Krzeczunowicz je stavil danes predlog, naj zbornica čez to postavo stopi na dnevni red, to je, naj postavo zavrže; za ta predlog so glasovali Poljaci, ves desni centrum, kateremu voditelj je Hohenwart, mladoslovenci, baron Tacco in Plener, ki je potem, ko je minister za postavo govoril, po novem opravljenem redu, še enkrat na veliko jezo mamelukov besedo poprijel; čvrsto je mahal po tej postavi in ko je dokazal, da posestnik majhne hišice, ki dozda 1 gold. 20 kr. davka od nje plačuje, po tej novi postavi bo moral plačati 2 gold., se je glasil velik krohot na klopi milijonarjev; al govornik jih je z mirno besedo zavrnil, rekoč: „za bogatina je to res nič, reveža pa vsak krajcar težko stane!“ Na te besede zadoni gromovita pohvala iz desnega centra in živahni pravoklici, ministri pa so kazali — dolge obraze. Živo je želeti, da bi ta nova postava naposled vendar padla, kajti novo breme bi se naložilo hišnim gospodarjem.

V Gorici 7. marca. — Naš deželni odbor in tudi mestno starešinstvo sta sklenila pokloniti cesarju prosno adresno, da bi, potovaje konec tega meseca v Dalmacijo, obiskal tudi Gorico. Prav tako! — Nek konjišk častnik (v pokoji), kateremu se menda v glavi meša, je prišel pretekli pondeljek ($\frac{1}{3}$) v mestni vrt, stopil pred g. barona D., kateri se je z drugo gosposdo pogovarjal, in vprašavši ga, ali hoče umreti, — kar je imel baron D. za šalo in je torej odgovoril, da ne še — sproži na-nj samokres in ga zadene med prsta na roki, pa po sreči nenevarno. Gosp. G. so odpeljali v Gradec v norišnico, kjer bodo njegov duševni stan opazovali. — Dne 9. t. m. se pričenejo pri nas porotne obravnave. Rajnki dekan v bližnjem Ločniku, mons. M. Juvančič (umrl 18. febr.) je zapustil 4000 gold. za uboge Ločeniške. J. je bil eden najimenitnejših duhovnikov Goriške nadškofije, pa zadnja leta vedno bolan. — Dne 31. marca bode volilo veliko posestvo novega poslanca za deželni zbor namesti rajnk. M. Dolijaka. — Za tukajšnji gimnazij je imenovan nov profesor za klasično jezikoslovje Adolf Baar. — Kakor sedanji čas vsako leto čitamo: „Cesar se je podal v vojaško taborišče v Bruk“ — kjer se zbirajo armadni oddelki k manôvram*) — tako je slovela nekdanj Gorica zarad jesenskih vojaških vaj. Va-

*) „Manôvra“ se lepše podaja našemu jeziku, ko francoski „manêver“. In zakaj bi jemali besedo iz francoskega namesti iz bližjega italijanskega jezika? Pis.

kakoršno nahajamo pri Nemcih govorečih na pr.: *Vor- und Nachmittags, während und nach der Schule*. Pravi Slove- nec ne poreče: do- in popoldne, v in po šoli, ampak: dopoldne in popoldne, v šoli in po šoli. A takemu, ki se drži samo nemške navade, ne premišljuje, kaj piše in kakó piše, utegne ulti celo „pred in po šoli“, da-si pred in po različen padež za sabo imevata. Tako stoji v neki knjigi: „Torej naj bo dovolj vode v ali blizu kleti“ (namesto: dovolj vode v kleti in blizu nje). Ako nekateri zametujejo že tako skrajševanje, kakor je v stavku: „Ne vem, bodem li Vam mogel pisati *ali ne*“ ter rajši pišejo: „Ne vem, bodem li Vam ali ne bodem mogel pisati“, — kaj da rečemo še le o stikanji predlogov z veznikoma: *in, ali*? Take pisave se je torej kaj skrbno ogibati.

10.

Za „*Element*“ nahajamo v češkem jeziku: *živěl*, *živla*, v poljskem pa *żywiól*, *żywiólu* že v spisih iz XVI. veka, in iz češčine so to besedo, — ki je nima Vukov srbski niti Miklošičev staroslovenski slovar (staroslovenščina in ruščina pozná za „*Element*“ tujko: *stihija*), — Hrvatje že davno sprejeli ter pišejo: *živělj*, *življa*, *življu* itd. in mi jih v tem posnemamo. Nekateri pa rajši sklanjajo besedo *živělj*, kakor da ji je *e* nepremeljiv, *živělj*, *živělja*; vendar se meni češko-hrvatsko sklanjanje zdi biti vrednejše priporočila, enkrat že z ozirom na Hrvate, in drugič tudi zato, ker je slovenskim ustom nekako primernejše; torej: *živělj*, *življa*, *življi* itd. kakor *zubelj*, *zublja*.

(Konec prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* *Zapravljivost pri Turškem sultanu.* *) V nekem pismu, ki ga je spisal sin iz Ofenheimove pravde znanega Brassey-a, in katero je unidan razglašeno bilo, beremo o potratih in zapravljivosti na dvoru sultanovem to-le: Dohodki vsakoletni z dokladami Turškega sultana znašajo nad 20 milijonov goldinarjev; povsod na bregovih Bospora ima večidel krasnih palač in kioskov po milji saksebi na kupe. Za kosilo, pri katerem zmirom sam sedi, ima pripravljenih 94 skled, pa še v 10 družih palačah je kosilo pripravljeno za nj, ko bi se mu poljubilo, kje drugod obedovati. Konj ima 800, bab pa 700, 350 služabnikov in skopec mu je na službo. Za to strašansko gospodarstvo zakoljejo vsako leto 40.000 volov; vrh tega ima 200 ovac na razpolaganje, 100 jagnjet, 10 telet, 400 kokoši, 100 parov golobov in 50 mladih gosek. — Med tem ko sultan tako grozno zapravlja, pa po več deželah njegovega cesarstva ljudstvo lakote umira. Taka je na svetu!

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

III.

Ponarejeni bankovci.

(Dalje.)

„Pa ste vendar vzeli bankovce seboj?“

„Najprej sem jih hotel nazaj dati, pa skušnjava je bila za-me prevelika. Vzamem jih in jamem spravljati med ljudi, zlasti po sejnih, katere sem pridno obisko-

*) Sultan je arabska beseda in po naše pomeni vladar.

val. Spečal sem onih sto in prinesel Jonasu 500 gold. za-nje, potem sem dobil jih še sto —“

„Katerih ste pa le trideset spečali,“ opomnim jaz, kajti zdaj mi je znano, kaj pomeni na onem lističu tisti „U.“, namreč učitelj.

„Spečal sem jih 70,“ odgovori učitelj.

„Kako pa, da stoji na tem listu le 30?“

„Ker jih je 40 prav za prav spečal krčmar, ki je bil tretji v zvezi. To vam bom brž razložil. Nekega dne — tega je že čez pol leta — sedim v posebni sobi pri krčmarju, kar pride Linar in praša krčmarja, če mu more štiri stotake zdrobiti. O, se bo že dobilo, odgovori ta in pride k meni. Imate kaj pri sebi? me praša, kar bom spečal, bova delila? Jaz mu dam desetake, katerih sem bil ravno prejšnji dan dobil od Jonasa zopet sto, in on gre v prvo sobo. Radoveden, kako bo naredil, gledam jaz skoz linico in vidim, kako krčmar našteje iz svoje listnice 40 desetakov, katere dá potem Linarju, ki jih zopet prešteje in vsacega proti oknu pogleda, da bi se prepričal, če so vsi pravi. Ko se je tega prepričal, jih zadovoljen zloži skup, dá krčmarju iz svoje listnice štiri stotake in vtakne kupček desetakov v njo.“

„Kako da jih Linar, ki je, kakor pravite, vsacega posebej proti oknu pogledal, ni za ponarejene spoznal?“ prašam jaz, ker se mi čudno zdi, kar mi učitelj pravi.

„Ker so bili vsi dobri,“ odgovori učitelj.

„Dobri? Kako pa je Linar vendar prišel k ponarejenim?“

„Med tem časom, ko je Linar segel po žepnico in jemal stotake ž nje, je zamenil krčmar naglo kúpec pravih desetakov, ki so na mizi ležali, s ponarejenimi in Linar, ki tega ni zapazil, ker se je zopet proti oknu obrnil, je spravil potem ponarejene mesto pravih ter odšel misleč, da ima prave. Krčmar je na to prišel k meni in mi dal zadovoljno se smejaje tri stotake, enega pa je obdržal za se. Od teh treh je potem Jonas dobil dva, meni je pa ostal eden.“

„Vi ste vse to vedeli,“ pričnem jaz, in videli tudi, da je bil Linar ne le goljufan, ampak tudi zaprt, pa ste vendar molčali tako dolgo?“

„Molčal sem,“ odgovori učitelj z zamolklim glasom, „iz dveh vzrokov. Prvič me je motil denar, drugič pa tudi dokazov nisem imel, kajti krčmar in Jonas bi bila vse vtajila. Saj je bila hišna preiskava pri krčmarju zastoj.“

„Kdo pa je ono škatljico s ponarejenimi bankovci pod streho za dimnik Linarjeve hiše spravil? Kajti na ta način Linar tudi za te ni vedel.“

„To je storil Jonas sam. Ker se hiši skup tiščite in zid ni predebel, je skopal luknjo va nj, katero je potem zopet zadelal, ko je škatljico za dimnik skrnil. To sem zvedel po krčmarji in tudi sodnija bi bila lahko našla sled, če bi bila bolj natanko preiskovala; saj se mora na zidu še poznati, če prav ga je Jonas pobelil. Vse to se je zgodilo v viharji noči, ko se ropot ni mogel slišati.“

(Dal. prih.)

Naši dopisi.

Iz Senožec 21. sušca. (Na znanje.) Sl. centralni odbor c. kr. kmetijske družbe Kranjske nam je 1872. in 1873. leta raznega gozdnega semena podelil, iz katerega imamo mnogo prav lepo izrejenih čvrstih rastlik razdeliti, namreč okoli 400.000 dve- in do 400.000 triletnih črnih borovcev (*pinus austriaca*), okoli 300.000 belih borovcev (*pinus sylvestris*), do 10.000 triletnih primorskih borovcev (*pinus maritima*), do 10.000 smrek (*pinus picea*) in do 5000 triletnih murb (*morus*

poslala jako lepe kompozicije Českých skladateljev, namreč: Smetanova komično spevoigro „prodana nevesta“ in Bendl-ovo romantično spevoigro „Lejla“. Manjka pa še v arhivu nekoliko skladb domačih komponistov, katere se pri knjigarjih več ne dobé in se tudi med narodom malo nahajajo. Želeti je, da nam vsak skladatelj svojih kompozicij vsaj en eksemplar pošlje, da bode v našem arhivu popolna zbirka domačih skladb.

Konečno moram radostno konstatirati, da se v našem društvu vrši delovanje v najlepši vzajemnosti, tako da bi želel, da tudi v prihodnje ohranimo to lepo harmonijo, katere bi ne smela nikakoršna disonanca kaziti.

Naj bi se posrečilo našemu delovanju, da na podlagi glasbenega lepoglasja izbudimo v ljudstvu žlahtnejša človeška čutila na blagor domovini in na čast in povzdigo naroda.“ (Kon. prih.)

Slovstvene stvari.

„Skutnik = skupnik.“

Spisal J. Navratil.

(Dalje.)

Poslušajmo, kaj piše v imenovani knjigi o posinjanju na dalje učeni Grimm, (ki je čislal tudi slovanščino, ponemčil Vukovo malo srb. slovnico leta 1824 ter jo spremil z zanimivim predgovorom, kakor 30 let pozneje tudi ponemčene srb. narodne pripovedke).

Naštevši več načinov sinovljenja, veli I. 464: „Im Norden Deutschlands war fast bei allen Arten Genupsition.“ — I. 465: „Das Kniesetzen und Schosfetzen stimmt mit der förmlichkeit des rockschosses, hemdes und mantels.“ — „Aus Ewers' recht der Russen pag. 22—24 sehe ich“ — piše Grimm ondi dalje — „dass auch die Slawen das fremde kind, welches sie an sohnes statt empfangen, auf die hände nahmen.“

Te besede treba dobro premisliti.

Nestor in drugi zgodopisci pravijo namreč, da je predal Rurik, zato ker mu je bil sin Igor še jako majhen, knežijo svojo pred smrtjo l. 879 po Kr. r. rodbeniku Olegu, ... „вѣдавѣ јему synѣ svoj na rucě“; Mikl. Nest. 11; — ali po drugih: ... „i vѣda јему synѣ svoj [syna svojego] Igorja na rucě“ ... Schlöz. Hekt. II. 264.

Te izvirne besede je ponemčil Ewers takó: „... auch gab er ihm (dem Oleg) auf die Hände seinen Sohn Igor; denn der kleine Igor war noch sehr Kind.“

Ewers razlaga to tako: Ker ondaj nedorasli otroci niso smeli vladati, (kakor ni bebcí, slepci in preslabotni starci), zato si je izbral Rurik pred smrtjo za naslednika odraslega Olega, in mu dal malega sinka svojega, Igorja „na roké“ (na naročje), zato da ga je Oleg na ta način posinovil. Po Ewersovi misli je hotel Rurik tako opraviti, da bi bil potém Igor Olegu naslednik, kakor da mu je najstari sin.

Ewers pravi (24) dalje: „Dieses auf die Hände nehmen finden wir im Alterthume öfter als sinnbildliche Darstellung des Willens ein fremdes Kind gleich dem eigenen zu erziehen“; ali takih primerov Ewers ne našteva.

Pri tem treba pomisliti i to: Najslavnejši zgodovinar ruski, Solovjev, trdi I. 106, da je Oleg kakor starši v rodu („kak staršij v rodě“), a ne kakor maloletnega kneza varuh („opekún“) dobil vso oblast Rurikovo, ter jo imel potem res tudi vse svoje žive dni; ali tega Solovjev ne veli, da je Oleg malega Jgorja posinil, zato ker mu ga je Rurik „otdal na ruki“. — Te besede rabi Solovjev namesto ónih iz Nestorja i

dr. — Ruske akademije slovar pa tolmači Solovjeva izrek pod besedo „ruká“ tako: „otdatъ na ruki“ = „vvěřitъ . vѣ popečenje“ (der Obsorge anvertrauen. Pis. *)

Po vsem tem sodim, da je Ewers navedeni izrek samó prevérno ponemčil, da tedaj Rurik ni dal sinka Olegu, zato da bi ga bil O. posinil, — nego da ga je samo izročil njegovi skrbi, naj mu je bil potém O. „opekún“, (kakor je trdil Karamzin I. 122), ali pa ne, (kakor misli Solovjev).

Kam nas je zavel „skutnik“!? Vrnimo se zopet k Grimmu!

Pri sinovljenju (in pri vzakónjanju**) jemali so po njegovih besedah stari Nemci otroke i pod plašč, ki je bil znamenje obrambe (schutz) I. 160, zato so nadévali takim otrokom imé „mantelkinder“, francoski: „enfants mis sous le drap“ (filii mantellati), — „plaščniki“ ali „podplaščniki“ reklo bi se jim po naše, da hočemo sloveniti ... po tlašanski. (Dal. prih.)

Jugoslavenško slovstvo.

* Novo izdanje I. II. i III. knjige „Srpskijeh narodnijeh pjesama“, koje je skupio i na svijet izdao Vuk. Stef. Karadžić.

Dajem ovijem na znanje, da je II. knjiga, sadržavajuća junačke pjesme najstarijih vremena, iz štampe na svijet izišla, i da je sada razasaljem.

Za one čitatelje, koji nijesu vični cirilici — dodat je na čelu knjige uzporedni pregled alfabetični ne samo s latinicom nego i sa svim jezicima evropskim.

Ujedno javljam, da je rok prenumeracije na sve tri knjige ovijeh pjesama uslijed mnogobrojnog zahtjevanja produžen do 1. avgusta t. g., tako do toga roka po prenumerantsku cijenu od 2 for. (ali poštarinu svaki da plaća sam), i prenumerirati se na I. i III. knjigu, obje zajedno za 3 for., a posebno za 2 forinta Aus. vr.***)

U Beču 20. travnja 1875.

Ana, udova Vuka Stef. Karadžića.

(Landstrasse, Marokkanergasse Nr. 3, in Wien.)

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

III.

Ponarejeni bankovci.

(Dalje.)

„Zakaj bi bil Jonas to storil?“

„Iz sovraštva do Linarja. Tega on tako črti, da bi veselja poskakoval, ko bi ga videl na vislicah in vso njegovo rodovino na ražnju se peči.“

„Odkod to strašno sovraštvo? Je-li vam vzrok znan?“

*) Gosp. Miklošič ni vzel navedenega izreka Nestorjevega v svoj véliki slovar ni pod besedo „vѣdati“ (81), ni pod besedo „na“ (397), niti pod besedo „raka“ (815).

Pis.

**) „Infans, ante nuptias natus, sub actu consecrationis matrimonialis in sinu et sub pallio patris collocatus legitimabatur.“ Ihre 2, 619.

***) Vredništvo toplo priporoča vsem Slovincem, ki so zmožni Srbskega jezika, ovo knjigo polno krasnih narodnih pesem.

Vred.

„Znan mi je, po krčmarju sem ga zvedel. Tisti čas, ko je Jonas vkupil se v ta trg — kakih deset let bo tega — je slovela tu zavoljo lepote in blazega srca poštarjeva Marijca. Skoro polovico mladih tržanov je hodilo za-njo, a ona ni marala za nobenega in kedar je šla iz cerkve domú po poti, ob kateri so se nastavljali vsi mladenči, ki so po nji zdihovali, se ni ozrla ne na levo ne na desno, ampak šla s pobešenimi očmi in sramožljivo tik matere — očeta že več let ni imela. Ni čuda, da je tudi Jonas, takrat še jud, kar je bilo obče znano, jel za njo gledati, se jej nastavljal ter pošiljal jej, ko vse to ni obrnilo njenih oči na njega, darila velike vrednosti na dom, katerih pa ona ni niti pogledala niti sprejela. To ga je zeló grizlo in ker je videl, da je Marijca pobožna, mislil je, da ga zato ne mara, ker je on judovske vere. Gre in se dá krstiti, to se reče, krstiti telo, kajti duša je ostala ravno tista. Pa tudi to mu pri Marijci ni nič pomagalo, zastonj je zdihoval in hodil za njo, in ko je nekega dne stopil pred njeno mater in naravnost snubil hčer, je dobil tak odgovor, da je bil jeze zelen.“

„A ne samo Jonas, tudi nekdo drugi je zastonj zdihoval za izvoljenim svojega srca. Ta drugi bil je ženskega spola in sicer hči okrajnega predstojnika, dobro rejena, pa tudi zeló ošabna Julija. Na vso moč si je prizadevala, obrniti na-se pozornost najlepšega mladenca v trgu. Ta je bil brez dvoma Janko Linar, sin strojarja, hišnega posestnika in župana, kateri je bil že v viših šolah na Dunaji; ker mu je pa pred par leti oče umrl, popustil je daljno študiranje ter se poprijel rokodelstva svojega očeta, katerega se je bil kmalu izučil. Takrat je bil že samostojen, dovolj premožen strojar, katerega bi bilo razen predstojnikove Julije še marsikatero deklet rado vzelo. A on se ni menil za ženski spol, najmanj pa za Julijo, katero je, če jo je srečal, spoštljivo, pa tudi mrzlo pozdravljaj. Ona si v svoji prevzetnosti ni mogla misliti, da jo nalašč zane-marja, ampak menila je, da je preboječ, da se ji ne upa bolj prijaznega kazati iz spoštljivosti do njenega stanú, ker je predstojnikova hči. Zato pregovori očeta, da napravi domačo veselico, h kateri povabi tudi Jankota, da-si ni imel sicer navade vabiti rokodelcev. Al kaj se zgodí! Janko, ki bi si moral v veliko čast šteti, da ga vabi okrajni predstojnik, ne pride, marveč se izgovarja z obilnim delom.“

Julija pa vendar še ne obupa, ampak ravno zato, ker se jej vpira, ga hoče vjeti v svoje zanjke; tudi so jo dražile hčere drugih uradnikov, katerih bistroumnosti ni skrito ostalo, kar je Julijo težilo. Zato gre in stori nekaj, kar sicer ženska stori le strastne ljubezni že na pol slepa, namreč piše mu listič, v katerem ga prosi, da bi prišel na nek naznanjen mu samotni kraj, ker mu ima nekaj zeló važnega povedati. Pismice pošlje po hišni, katera pride kmalu nazaj in naznani, da bo gospod Linar prišel. Vesele nade polna se podá na odločeni kraj, kamor pride res tudi Linar, a v delavni obleki, kar jej že koj ni bilo všeč. Kaj sta govorila, tega nihče razen nju ne vé; to pa je znano, da je prišla Julija kakor burja domu, bila tri dni bolna in ozdravila še le, ko jej je hišna povedala, da so preteklo nedeljo oklicali gospod fajmošter gospoda Linarja, kateri vzame v zakon Marijco, poštarico hči. Nekoliko dni je bila potem Julija kakor kača in take strupene volje gre nekega večera z očetom v gostilnico, kjer najde Jonasa ravno take volje, kakor ona. Pri takih prilikah so najnovejše ženitve glavni predmet vsega razgovaranja. Gospodična Julija sicer ni mogla trpeti Jonasa in je bila nevoljna, če jo je na cesti pozdravil; al enaka nesreča približa nesrečneže družega drugemu in tako se je zgodilo, da so gospod župnik štirinajst dni po poroki

Linarjevi poročili gospoda trgovca Linarja z gospodično Julijo, hčerjo predstojnikovo. Svet je govoril, da sta se vzela le iz jeze, ker on ni dobil Marijce, ona ne Linarja. Srd je bila toraj vez njunega zakona. — Tù imate toraj vzrok sovraštva med rodovinama, ki je potem čedalje bolj še rastlo, kajti Jonas in njegova žena sta metala Linarjevim polena pod noge, kjer koli sta mogla, tako da je Linar zadnje dni, predno je bil zaprt, namenil se iskati kupca za svoje posestvo ter preseliti se drugam, le da bi šel temu gadu s poti.“

(Dalje prihodnjič.)

Iz deželnih zborov.

Deželni zbor Kranjski.

(4. seja 26. aprila.) Poslanec Andrej Lavrenčič je zavoljo bolehnosti prosil in dobil odpust za ves čas deželnega zborovanja. Potem se je izročila finančnemu odseku vladna predloga s pogoji, pod katerimi naj bi se deželna posilna delalnica v Ljubljani prepustila v državno upravo. Istemu odseku se je izročila tudi prošnja upravnega odbora podpiralne zaloge slovanskih vseučiliščnikov v Gradcu za podporo, in prošnja tistih deželnih uradnikov, ki so iz cesarskih služeb vstopili v deželno službo, za vštete javne službe pri odmerjanji petletnic. — Dr. Razlag je podal dva nasveta, namreč, vlada naj gledé na neugodne razmere Kranjske dežele po nenavadni dolgi in hudi zimi kmetovalcem vplačevanje zemljiškega davka podaljša do žetve tekočega leta; drugi nasvèt pa meri na to, deželni odbor naj poizvé in v prihodnjem zborovanji poroča, ali in pod katerimi pogoji bi primerno bilo, dva ali tri mladenče iz Kranjske z deželnimi ali državnimi podporami poslati v Berchtesgaden, da se rezljanja lesá umno naučé. Oba nasveta utemeljeval bode dr. Razlag v prihodnji seji. — Potem se je volil občinski odsek, namreč: vitez Gariboldi (načelnik), grof Thurn (namestnik), Murnik (perovodja), bar. Apfaltrern, Braune, Kramarič, Matej Lavrenčič, dr. Poklukar in Rudež. Temu odseku se je koj izročila predloga deželnega odbora gledé načelnih nasvetov o postavnih uravnavi občinske uprave; gospodarskemu odseku pa deželno-odborna poročilo gledé naprave kmetijske šole na Dolenskem. — Konečno se je sprejel proračun normalno-šolskega zaklada za leto 1876 s potrebščino 148.214 gld. 27 kr., z zaklado 33.343 gld. 93 kr., toraj s primankljejem 114.870 gold. 34 kr. V poravnanje primankljeja se je dovolilo za 1876. l. 14% deželnih prikladov za normalno-šolski zaklad na neposredne, prikladi za deželni in za zemljiško odvezni zaklad podvržene davke. — Pri obravnavi tega predmeta je Kramarič — gledé na to, da so o proračunu za Metliško šolo navedeni trije učitelji, nastavljena sta pa le dva in da v to šolo hodi čez 300 otrok — predlagal resolucijo, naj se 3. učitelj ali učiteljica nastavi, kar je obveljalo.

Dalje je Pakiž povdarjal, da so nekatere učiteljske službe v Ribniškem okraji vedno izpraznjene tako v Loškem Potoku in v Sodražici; denar za-nje pa se mora vendar plačevati, ki se steka, če so službe namreč izpraznjene, v občini zaklad za učiteljske upokojnine; to pa je gotovo krivica, če morajo le drugi kraji skrbeti za druge; konečno je Pakiž nasvetoval resolucijo, naj se učiteljske službe tam, kjer so izpraznjene, nastavijo, kar je tudi obveljalo gledé pritožbe njegove, da se plače izpraznjenih služb stekajo v občni zaklad za učiteljske vpokojenine, katero je tudi dr. Bleiweis

Častitljiv vzdigne med družbó
Turjaški Hervard se na to,
In modro govori tako:

„Ko mi smo mirno gledali,
Oblast svojo neverniki
So krog in krog razširili.“

„Imajo na jezici mir;
Pa v roci meč le res prepír
Želé začeti, boja vir.“

„S solzami nam sosedje to
V Hrovatíi povedó,
Ki silo zdej trpé strašnó.“

„Pustili bomo, da zatre
Sovražnik krviželjni vse,
Da brate grozna smrt požrè?“

„Naprej še Hervard pravi spet:
Srcé se hoče mi unet',
Nesrečne sili me otet'.“

„Pripravljenih scer malo v boj,
Ko listja, trave turški roj;
Al treba je pomoči koj.“

„Al srečno turški zmam bo strt,
Al čaka me za moje smrt:
Bom skusil, vstaviti mu srd.“

„Je v božji roci moj namen.“
Vsem ta govor je prav rečen,
Da pred je reví kon'c storjen.

Prot domu Hervard zdaj hití,
Dva dni se komej tam muđi,
Ostati dalje njemu ni.

Od svojih vzame še slovo,
In vsakemu podá roko:
„Morbiti me nazaj ne bo.“

„Držite trdno se Bogá;
Kdor upa vanj, se ne goljfé;
On vas bo varoval doma.“

Spodbode konja, živega
Kakor ognjena iskrica,
In že do dneva družega

V Podbreškem tabru je že bil,
Ki ni ga bil še Turk gnjusil;
Vojščakom svojim tú velil,

Naj se v boj pripravijo
Nad turške trope pójdejo,
Deželo ki nadlegvajo.

Z oklepom si život opne,
Glavo čelada váruje,
Mu k ledju meč pripasan je.

Se vzdigne roj, ti peš gredó,
Te hitre konje jezdiyo;
Se vsem orožja bliskajo.

Hervardu pa oči temné,
Na srcu mu skrbi ležé,
In kakor breme ga težé,

Da bi nevernih zgrabna pest
Saj ne dosegla kranjskih mest;
Mu klala tak srce bolést.

(Konec prihodnjič.)

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

III.

Ponarejeni bankovci.

(Dalje.)

Učitelj se malo oddahne in briše pot iz obraza, ki mu je stopil na-nj med živahnim pripovedovanjem. Meni je bila vsa ta reč nova, a dobro došlo gradivo, ključ do marsikaterih dozdej mi nerazumljivih spletek. Vendar bi bil rad še kaj zvedel, zato se obrnem, ko sem si nekatere stvari zapisal, zopet k učitelju, ki začne vnovič sam od sebe:

„S tem sem vam razjasnil razmere med obema družinama, zdaj prideva zopet do bankovcev. Da mora Jonas biti v zvezi s ponarejalci samimi, to slutim, ne vem pa še ne. Pač pa sem v stanu vam povedati in tudi pokazati kraj, kjer hrani Jonas vsa taka pisma. Morda v njih najdete kaj novih dokazov, kajti on bo tajil, dokler bo mogel. Ta skrivni kot sem zasledil nekđaj ponoči gredé skrivaj za krčmarjem in Jonasom. Bila je huda, viharna noč, zato nista mogla slišati mojih korakov. Tako sem lezel za njima do onega zapuščenega zidovja, ki je ostalo od nekđaj pogorele hiše tik gozda, katere nihče potem ni več pozidal. Posestvo je zdaj krčmarjevo. Tam mi zgineta spred oči, kakor da bi se bila v tla vdrla, jaz pa se naslonim k zidu in čakam, dasiravno je dež z vso močjo na-me lil. Čez dobri dve uri se zopet prikažeta in krčmarjev glas pravi: Zdej jih imava že zopet dosti za nekoliko časa. — Iz tega sem jaz sklepal, da imata tu zalogo bankovcev. Na to sta se zgubila v temoti, jaz pa zopet za njima, radoveden, kam bosta šla. Čez nekaj časa se ločita, krčmar gre proti domu, Jonas pa na svoj vrt in sicer skoz zadnja vrata. Misleč, da to zato stori, da bi po tem potu skrivaj prišel v hišo, hočem tiho iti domú, kar slišim Jonasa zakleti. Pritisnem uho na vrata, ki so zapirala z deskami ograjeni vrt, in zopet slišim, da Jonas nekaj pristavlja nekam, kar mu pa spodletuje, najbrže, ker je zemlja po dežju mehka in polzka. Čez par minut razsvetli blisk vrt in mi pokaže Janasa na lestvi k drevesu pristavljeni. Kaj je tam imel opraviti, tega ne vem, le toliko mi je znano, da je ono drevo kaka dva sežnja od tal votlo. Ker sem slišal kmalu potem Jonasa hišna vrata odpreti in zapreti, sem hitel do kože premočen in mraza na pol trd domu. To drevo in tudi kraj pri zidovju, kjer sta se krčmar in Jonas tako naglo zgubila, vam pokažem še danes, ako želite.“

„Dobro“, rečem jaz, „čim prej tim bolje! Boste šli z mano.“

Vzdignem se, da bi poklical briča in poslal ga po pisarja in žandarja ter šel z učiteljem. A brič sam vstopi in pomoli mi pismo, rekoč, da ga je dobil pri krčmarju, kateri ga je hotel z obleko vred poslati svoji ženi. Radoveden razvijem listič in berem:

„Draga žena! Jaz bom kmalu domá, če mi družega ne dokažejo, kakor do zdaj. Jonas molčí ko štor, njegova žena pa vé le za to, da je bankovce izdajal, in mu jih je sama pomagala izdajati, če je šlo. Prosim pa te to le: Pojdi na Jonasov vrt, zlezi po lestvi na hruško, tretjo od hiše in vzemi ž nje tisto železno škrinjico, ki jo boš z roko dosegla in zakoplji jo kje ali pa jo vrzi v vodnjak na dvorišči. Potem me boš imela kmalu zopet domá.“

Po tem pismu sem bil prepričan, da je učitelj resnico govoril. Vtaknem pismo v žep, potem pa se napotim z učiteljem najprej na Jonasov vrt. V omenjeni hruški

dobimo res majhno, a trdno železno skrinjico, katero jaz sabo vzamem, ker je bila zaklenjena. Potem gremo do zapuščenega zidovja. Učitelj pokaže kraj, kjer je on stal, in kot, kjer sta krčmar in Jonas tako naglo zginila. Bil je tu velik kup šodre, ki se je bila najbrže iz zidovja doli vdrla. Ogledujemo zidovje in kot na vse strani, a vse zastonj, najti ni vhoda do nobenega prostora, tudi tla so popolnoma trdna. Ker nimamo orodja seboj, da bi kopali, pošljem briča po par delavcev z ravnicami in motikami. Ko prideta in začneta razkopavati kup šodre, se kmalu čuje bolj votel glas in čez dober četrt ure se pokažejo pod kupom, ki se je bil najbrže pozneje po dežju tako visoko nasul, z železjem okovana vrata; delavca jih z ravnicami kviško vzdigneta in pokažejo se stopnice v temno globočino. Luč je kmalu narejena in tako lezemo po vrsti v temno shrambo, ki je bila prej najbrže hišna klet. Stopivšim na tla kaj pokaže luč!

V zadnjem kotu je videti na nekem stalu stroj, sicer jako priprostega dela, a ko ga bolj na tanko ogledamo, vidimo, da je popolnoma sposoben za tisek. V omarici v zidu najdemo papirja, črk za tisek, barve in družega enacega orodja več, le glavne stvari ne, namreč ploše za tisk. Prepričani, da tudi ta mora biti v tej kleti, preiščemo in prekopljemo vse, pa ni je najti! Jaz tehtam škrinjico, katero smo v hruški dobili, pa ta je čisto lahka, ploše gotovo ne more biti v njej.

(Dalje prihodnjič.)

Iz deželnih zborov.

Deželni zbor Kranjski.

(7. seja dne 5. maja.) Prošnja podpiralnega društva „Asilverein“ na Dunajskem vseučilišču za podporo se izroči finančnemu odseku, prošnja Jurja Burgerja iz Vogla i. dr. zavolj odpisa davkov pa peticijskemu odseku. — Dr. Poklukar z 19 družniki interpelira c. kr. vlado, kako stoji z izvršitvijo postave o napravi novih zemljiških knjig? in kako s predlogom postave zarad osušenja Ljubljanskega močvirja. Ta interpelacija se izroči vladnemu zastopniku. — Potem se potrdijo proračuni za leto 1876 in sicer: bolnišnega zaklada (potrebščina 55.630 gld. 73 kr., zaklada 61.480 gld. 40 kr., presežek 5849 gld. 67 kr.), — porodišnega zaklada (potrebščina 4923 gold. 95 $\frac{1}{2}$ kr., zaklada 285 gold. 60 kr., primanjka 4638 gold. 35 $\frac{1}{2}$ kr.), — najdenišnega zaklada (potrebščina 64.306 gold. 44 kr., zaklada 2248 gold. 20 kr., primanjka 62.058 gold. 24 kr.), — in norišnega zaklada (potrebščina 15.304 gold. 73 $\frac{1}{2}$ kr., zaklada 1909 gold. 51 kr., primanjka 13.595 gold. 22 $\frac{1}{2}$ kr.). Primanjke navedene se pokriti morajo iz deželnega zaklada in je zato deželni odbor dobil nalogo, obravnavati vprašanje: ali bi se ne moglo pri popotnih stroških in dnevšinah zdravnikov za izplačevanje najdenin kaj prihraniti in kako bi se moglo to doseči?

Potrdili so se potem računski sklepi Kranjskih ustanovskih zakladov za l. 1874; ker nam danes prostora manjka za tisek vseh 20 ustanov, pa je vendar mikavno zvedeti njihovo premoženje, prinesemo to drugi pot.

Pričenši obravnavo o proračunu deželnega zaklada je deželni zbor nekatere peticije rešil ter dovolil slikarju Janezu Šubicu 250 gold., slikarju Martinu Umeku 200 gld., slikarju Juriju Šubicu 150 gld. za leto 1876 in po nasvetu dr. Razlaga in dr. Zarnika še 100 gld. za l. 1875, slikarju Šimnu Ogrinu 100 gold., podpiralnemu društvu slovanskih vse-

učiliščinih dijakov v Gradcu 100 gold. podpore; ker je finančni odsek za podpiralno društvo dijakov v Novem mestu nasvetoval le 100 gld. podpore, sta dr. Bleiweis in grof Barbo toplo priporočala, naj se ta podpora povekša na 200 gold., kar je tudi obveljalo; dalje je deželni zbor dnino za 4 diurniste od 1 gold. povekšal na 1 gold. 20 kr. ter po nasvetu dr. Zarnika sklenil, naj deželni odbor preiskuje, ali ne bi se dalo nekoliko diurnistov pri deželnih uradih, posebno pa pri deželnem računovodstvu, odpustiti.

Potem se je potrdil proračun deželnega zaklada in njegovih podzakladov za leto 1876, in sicer: potrebščina 346.029 gold. 37 $\frac{1}{2}$ kr., zaklada 65.038 gld. 52 kr., primanjka 280.990 gold. 85 $\frac{1}{2}$ kr., zavolj katere je pobirati 20 odstotkov priklade od vseh direktnih davkov, izvzemši doklado za vojaščino, in 20 odstotkov priklade na vžitnino od vina, vinskega in sadnega mošta in od mesa; deželni odbor pa je dobil nalogo, prevdarjati, ali je dolžan deželni zaklad plačevati tretjino stroškov za zdravila in voznino zdravnikov pri epidemijah.

Baron Apfaltrern je vtemeljeval svoj predlog z načrtom postave za odvezo zemljišč od davščin in bere za cerkve, duhovne redove ter duhovnike sploh; predlog se je izročil šolskemu odseku v pretres, čeravno je dr. Bleiweis temu nasprotoval, vprašaje, kako da bi ta stvar spadala med šolske zadeve.

(8. seja dne 8. maja.) Izročile so se nekatere peticije dotičnim odsekom; potem se je potrdil računski sklep deželnega zaklada in njegovih podzakladov za leto 1874 (dohodki 1 milijon in 2502 gold. 74 $\frac{1}{2}$ kr., stroški 987.217 gld. 6 kr. Premoženje konec leta 1874 1 milijon in 242.803 gold. 79 kr.) — Dalje je deželni zbor povekšal dotacijo l. 1875 za šolske stavbe, ker ne bo več ko 1000 gold. ostajalo, ki pa so že odločeni za šolsko stavbo v Šmartnem poleg Litije, privolil je namreč za šolsko stavbo v Studencu 800 gold., za šolsko stavbo v Balta vas pa 300 gold. — Računska sklepa za leto 1874 zemljiško-odveznega in normalno-šolskega zaklada sta se tudi potrdila. — O prošnji Šent-Vidske občine nad Ljubljano zavolj podpore za šolo je deželni odbor dobil nalogo, v dogovor stopiti z deželno vlado, ali ne bi izplačanje podpore prevzela Vitenčeva ustanova, ter se pri obravnavi po nasvetu dr. Poklukarja ozirati tudi na Gornjo Šiško, ki je v enakem položaji kakor Šent-Vid. — Kočevskemu okraju se je vsled cestnih stavb privolila 20% priklada na vse neposredne davke za leto 1876 in 1877. — Prošnja Cerkniske občine, ki združitev namerava z Loškimi sodnijskim okrajem, priporočala se bode c. kr. deželni vladi; isto tako prošnja Jurja Burgerja, Jožefa Gorjanca in Jaka Jegliča iz Gorenskega zavolj odpisa davkov. — Konečno so se različne prošnje deželnih uradnikov za povikšanje plače odbile.

(9. seja dne 10. maja.) Dr. Bleiweis je stavil nujni predlog z načrtom postave, katera zadeva nauk slovenskega jezika na realki in se glasi tako-le:

§. 1. Nauk slovenskega jezika je za vse na Kranjskem rojene učence po vseh razredih realkinih obligaten nauk. Izvzeti od te postave so le učenci taki, katerih stariši se po občinski postavi za vojvodstvo Kranjsko od 17. svečana leta 1866 štejejo med tujce, in ki to izjemo izrekamo zaktevajo.

§. 2. Učbeni jezik pri slovenščini je po vseh razredih za vse učence slovenski, katerim je slovenščina obligaten nauk.

učitelji, da nemški jezik učé. Interpelantje (5 slovenskih poslancev) zahtevajo, da naj se omenjena državna podpora porabi za prave in nujne šolske potrebe, in ne za nemški poduk, ki omiko zadržuje. — Drugo interpelacijo so stavili dr. Lavrič in 4 drugi slovenski poslanci ljudskim učiteljem na korist. V Goriško-okoličnem in Sežanskem okraji niso učitelji že dalj časa mesečne plače dobili. Interpelanti prašajo, kaj vlada dela, da ne priskrbi denarja. (Med tem je denar došel in vsi učitelji dobodo plačo.) — V 4. seji je rešil zbor tudi mnoge račune in proračune, razne peticije i. dr. r.

Deželni zbor Dalmatinski.

Zavoljo nazočnosti presvitlega kralja Franc Jožefa v Dalmaciji, ki je pozornost cele dežele le na ta srečni dogodjaj koncentrirala, se je deželni zbor Dalmatinski še le po odhodu Njegovega Veličanstva začel 19. maja.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

III.

Ponarejeni bankovci.

(Konec.)

Nekako nezadovoljen pogledam učitelja. Ta je tudi nekako osupnjen, da ploše za tisk bankovcev ni najti, in stoji, kakor da bi kaj premišljeval.

„Stojte, gospod sodnik,“ spregovori naglo, „še en kraj vem, kjer sem enkrat videl Jonasa se muditi. Za plošo bi bilo morda tu premokrotno, bi se je utegnila rja prijeti. Idite z mano, prosim, ne daleč od tu.“

Vse, kar smo tu našli, seboj vzemši gremo za učiteljem, ki nas pelje proti neki sušilnici za sadje, kakoršne se nahajajo po kmetih. Ta je stala na Jonasovem posestvu. Vrata so zaprta z zapahom, a par vdarcev s rovnico in razbite so. V notranjem prostoru je navadno sušilno orodje, med katerim ne najdemo, česar iščemo. Al na zidu, kjer je naslonjen na-nj počezni brun, ošlatam jaz nekaj čveterovoglatega in ko to spravim na dan je v mojih rokah zaželjena ploša, v katero je zdolben bankovec za deset goldinarjev; tudi še drugo ploščico najdemo, ki je bila za vodeni tisk, in tako smo ogrenili vso fabriko za izdelovanje desetakov.

Nihče ni bil tega bolj vesel, kakor jaz. Zdaj sem imel vse dokaze zoper krčmarja in Jonasa v rokah in Linarju je napočil dan prostosti in opravičenja. Izročivši učitelja jetničarju, ker sem ga moral zapreti, odprem še v hruški najdeno škrinjico z dletom, kar je šlo težko. Tu najdem več pisem, računov in tudi nek zapisnik, v katerem je bilo zapisanih več imen in pri vsakem znesek, katerega je prejel v ponarejenih bankovcih. S pomočjo učitelja, ki mi pojasni, kar nisem prvi hip umel, zasledimo kmalo vse ude te skrivne družbe razen dveh, ki sta nam jo na Turško vpihala.

Ko sem Jonasu in krčmarju vse to pokazal, kar sem našel, in ko so tudi nekateri izmed prijetih izpečevalcev jima naravnost v obraz povedali, da so od njih ponarejene bankovce prejemale in zan-je tudi njima skupljeni denar, odstevši svoj zaslužek odrajtovali, je vpadla predrznost in obstala sta mi vse, česar sta bila dolžena.

Razume se samo po sebi, da je bila meni prva skrb, dokazati Linarjevo nedolžnost. Ko mu naznamim, da je prost in sijajno opravičen, se milo nasmeje in pravi:

„Saj sem vedel, da tako mora priti. Samo če ne bo prepozno! Kdo bo povrnil moji družini zgubo, ki jo je po krivem trpela!“

„Odškodvani boste iz Jonasovega premoženja“, ga tolažim jaz, „zato je že skrbljivo.“

Ko se je po trgu zvedelo, da bo Linar iz ječe izpuščen, ker se je dokazalo, da je popolnoma nedolžen, je privrelo vse, kar je moglo na noge, k ječi in ko se odpro vrata in se on pokaže bled in shujšan, vse kriči:

„Po Jonasu! Obesite njega in njegovo babo in krčmarja vstric nju. Žažgite mu hišo!“

Vendar se poleže hrup toliko ali premeni marveč v slavo-klice Linarju, katerega spremi vsa množica domu. Kaki občutki so sprehajali njega in družino njegovo, ko se je po dolgem zaporu vrnil k nji, tega popisati nisem v stanu. Obrtnija njegova, ki je med zaporom njegovim čisto propadla, se je brž zopet povzdignila, kajti vse je vrelo k njemu. Tudi zdravje njegovo in rodovine se je naglo zboljšalo in še predno je bila čez Jonasa in njegovo družbo sodba izrečena, je bil Linar že zopet na trdnem. Vrh tega mu je bilo iz prodanega posestva Jonasovega pripoznanih 2000 gld. odškodovanja, katere je pa blagi mož — razen 400 gl, za ktere je bil ogoljufan — podaril zapuščenim Jonasovim otrokom, ktere je vzela neka bližnja žlahtnica k sebi. To mu je pridobilo še večje spoštovanje po vsem okraju.

Jonas in krčmar sta bila zarad hudodelstva ponarejevanja bankovcev obsojena v težko ječo na vse žive dni, žena Jonasova pa kot sokriva hudodelstva izdavanja teh bankovcev na 7 let težke ječe. Učitelj je dobil le eno leto, ker je pomagal izdatno, da je bilo gnjezdo bankovčarjev vničeno. Ko je svojo kazen prestal, sem mu preskrbel jaz v drugem zelo oddaljenem kraju učiteljsko službo in sem imel zadostenje, da se je popolnoma poboljšal in se poprijel svojega posla z vso marljivostjo.

Naši dopisi.

Od meje Koroške. (Pogled v Celovec.) Iz Celovca nam je došla tako čudna novica, da nam kri sili v obraz — jeze in sramote. Posrečilo se je namreč pri zadnjih mestnih volitvah v Celovcu tamošnjim rodoljubom, zlasti neutrudljivemu našemu Einspielerju, spraviti v mestni zastop vsaj enega Slovence — gosp. Rosbacherja. To nas je jako razveselilo, in je prav in dobro, da sedi v mestnem zboru Celovškem tudi en Slovenec, saj je vsa okolica njegova sedaj še slovenska, in tretjina prebivalcev Koroške dežele je še zmirom slovenska. Al čujte! — kar zdaj pride, to preseže vse, kar smo Slovenci dozdej sramotivnega doživeli: Celovski mestni očetje grozijo, da hočejo vsi odstopiti, ako se g. Rosbacher prostovoljno ne odpove svojemu mandatu! — Vse eno je, ali izvršijo to, s čemur žugajo ali ne; že to grozenje samo na sebi je tako sramotenje slovenskega imena, da ga mi Slovenci ne moremo in ne smemo tiho pogoltniti, ako imamo še trohico časti v sebi! Koroška dežela bila je nekdanj čisto slovenska. Naj Celovčani le gredó vèn proti Gospej sveti in ogledajo kamniti prestol s slovenskimi napisi, na katerega so Koroški vojvode stopali, kedar so pred zbranim ljudstvom vzeli gospodstvo dežele v last. Še pred sto leti je bilo Celovško mesto bolj slovensko, nego nemško. Al nemčurji silijo z germanizacijo in s svojo znano brutaliteto čedalje bolj proti jugu in odrivajo slovenski živelj vedno dalje nazaj. Kakor je poturica desetkrat huja od pravega Turka, tako so tudi renegati (ponemčeni Slovenci) polni strupenega srda in zaničevanja do svojih slovenskih pra-